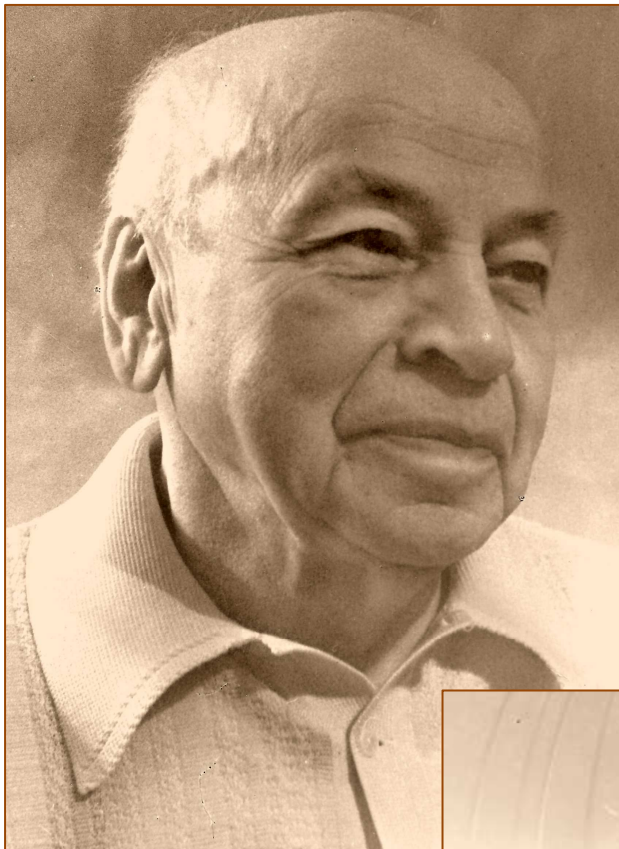

100.

VÝROČÍ
NAROZENÍ
OTCE
FRANTIŠKA

50.

VÝROČÍ
OBNOVY
INTERIÉRU
KOSTELA

*Foto na obálce – archiv farnosti
(Josef Matuška)*

Dámy a pánové, vážení a milí,

někdy začátkem osmdesátých let, krátce poté, co jsem opustil vojenský útvar v Kostelci na Labem, jsem se vydal navštívit nově nabytého kamaráda z vojny do jedné vesničky nedaleko Blanska. Bloudil jsem tehdy starým trabantem po okresních silnicích. V jedné dědině jsem s překvapením musel zastavit. Nikdy jsem nic tak zvláštního neviděl. Stál jsem ve vesničce Senetářov a v úžasu hleděl na nezvykle moderní kapli. V roubence naproti, kde sídlí muzeum knoflíků, mi půjčili klíč a já si kostelík dlouho prohlížel zevnitř i zvenku. Neobvyklá křížová cesta od Mikuláše Medka, neobvyklá architektura, neobvyklý pocit.

Za nějaký čas do kostela vstoupila stařena v zástěře. “A to se jeďte ještě podívat do Jedovnic, to něco uvidíte!”, pravila a já hned kouknul do mapy, kde že ty Jedovnice jsou. Dojel jsem před barokní kostel, který mi nepřipadal ničím zvláštní. Takových kostelů a kostelíků, které svým barokním tvaroslovím ovlivňují vzhled naší krajiny, jsem už viděl spousty. Ale uvnitř! Vstoupil jsem v tom horkém srpnovém dni do kostela zalitého odpoledním světlem, skoro až bolestně intenzivním - a zíral jsem v úžasu jak zvláštní mobiliář vytváří jeho interiér. Oltářní obraz tvořil monumentální obraz kříže od Mikuláše Medka zarámovaný do sochařsky pojatého rámu od jakéhosi Jana Koblasy.

Místní farář, páter František Vavříček, pozval začátkem šedesátých let tehdy málo známé pražské umělce, aby se ujali výzdoby jedovnického kostela. Kromě Medka a Koblasy přizval ještě Karla Nepraše a Josefa Istlera. Vzniklo něco, co, jak jsem si později mnohokrát uvědomil, můžeme vnímat jako učebnicovou ukázkou moderního sakrální umění. Do Jedovnic jsem pak přijížděl pravidelně. Spojení barokní stavby se současným výtvarným projevem na mě v osmdesátých letech působilo jako zázrak.

Jedna část kostelního mobiliáře mě ale naplňovala bezmezným obdivem - kazatelna.

To nebylo běžné schodiště, to byla socha. Několik mramorových válců leží na sobě a jsou vyosené tak, že dodnes nechápu, jak je možné, že se celý objekt už dávno nezhroutil. Poslední část je místo pro kněze. Ten svojí postavou dotváří tuhle minimalistickou sochu. Jan Koblasa! Myslel jsem na toho autora dosti často a netušil jsem, že bych se někdy v budoucnu sám mohl začít něčemu podobnému věnovat. Jan Koblasa! V těch osmdesátých letech pro mě byl jen mýtickou postavou. Jakýsi neskutečný umělec žijící kdesi v daleké emigraci... Postava bez konkrétních rysů, bez podoby, bez současnosti. Prostě Koblasa, který udělal v Jedovnicích tuhle nádhernou sochu-kazatelnu.

Václav Fiala, úvodní slovo k výstavě soch Jana Koblasy „Lamento“; 2011

HISTORIE JEDOVNICKÉHO KOSTELA

Ing. Josef Plch

První písemná zpráva o Jedovnicích je z roku 1251, listina je však považována za falsum. Nezpochybnitelná je zmínka z r. 1268. Jedovnice se rychle staly poddanským městečkem, centrem holštejnského panství. Asi od r. 1350 zde byl zřízen hrdelní soud. Po rozpadu panství Jedovnice ztratily na významu. Od r. 1575 se staly součástí velkého panství rájeckého.

V řídce osídlené oblasti Dražanské vrchoviny vyrostly zhruba v období 1250 – 1300 desítky nových vsí s významným podílem kolonistů z rakouského Podunají. Jedovnice byly v tomto období zřejmě rozšířeny. Po založení vesnic logicky následovalo budování farní správy, tedy i výstavba farních kostelů.

V blízké Bukovince byl farní kostel vystavěn mezi roky 1268 a 1283, v Jedovnicích jako centrální vsi panství lze odhadnout zřízení kostela blíže k roku 1250.

V únoru 2007 byl nalezen při opravě tarasu na místním hřbitově kámen s vyrytým křížem, podle odborníků část náhrobníku z doby kolem roku 1300. (Náhrobník = kámen kryjící hrob pod podlahou kostela, téměř jistě šlechtice.)

Jedovnický farář Mikuláš je zmiňován r. 1385. Roku 1437 je zmíněn patronát farního kostela v Jedovnicích. Ovšem o zasvěcení či stavbě kostela (nebo fary) nevíme nic.

Při pracích na odvlhčení kostela v r. 2005 byl pod omítkou nalezen zazděný architektonický článek z původního kostela, datovaný asi do roku 1500.

Roku 1583 je výslovně zmíněn bratrský farář (majitelé panství patřili k českobratrské církvi). Po třicetileté válce, kdy byl zoufalý nedostatek katolických kněží, byla r. 1653 farnost svěřena farářům z Blanska, mše se zde konala každou třetí neděli. Až 1680 byl jmenován jedovnický farář, ten spravoval i neobsazené farnosti v Ostrově a Lipovci (krátce i ve vzdálených Drahaněch).

Původní kostel prošel opravou roku 1590. Další neupřesněná rekonstrukce měla proběhnout roku 1671. Kostelní věž podle nápisové desky nad vchodem „byla z gruntu vystavěna“ roku 1680, odborníci ji ovšem podle celokamenné konstrukce datují spíše před rok 1500.

V roce 1778 měl podle popisu „úzký a tmavý“ kostel dvě boční kaple – Nanebevzetí Panny Marie (s ní asi souvisí gotická soška Madony), a (patrně) sv. Jiří. V kostele byl dále hlavní oltář sv. Petra a Pavla a boční oltář sv. Barbory (snad jako patronky rudických horníků). Vzádu v kostele byla kaple Božího hrobu. Někde pod kostelem se nacházela i krypta – snad pod dnešním presbytářem. Kostel byl obklopen hřbitovem s ohradní zdí.

Roku 1783 pod vedením faráře Jana Nepomuka Gilga byla zahájena přestavba kostela. Původní byl asi směrem od presbytáře rozebírán a byl stavěn nový, širší. Nové zdivo je smíšené – kámen (asi z původního kostela) a barokní pálené cihly. Nový kostel byl vysvěcen roku 1785.

Při výstavbě nových základů byl překlenut hrob neznámé (jistě významné) osoby – snad faráře, aby nedošlo k jeho porušení. V základech jižní strany je tak pod zemí ukryta klenutá hrobka, nalezená r. 2006, jež nemá na Moravě obdobu.

Po vysvěcení měl hlavní oltář Petra a Pavla, nalevo oltář sv. Jana Nepomuckého a napravo sv. Barbory. Oratoře byly spíše než panstvu určeny hudebníkům. Roku 1802 byly pořízeny nové varhany.

Roku 1787 byla zrušena část hřbitova před věží a vystavěny boční hřbitovní zdi vybíhající kolmo od věže.

Farář Jan Nepomuk Gilg vystavěl i novou faru – práce byly zahájeny roku 1780. Je zachován původní, zřejmě pozdně středověký sklep. Fara byla těžce poškozena požárem roku 1822.

Roku 1822 silně poškodil kostel strašlivý požár městečka - shořela šindelová střecha a všechny čtyři zvony se žárem roztavily. Byly zničeny i varhany a obraz na hlavním oltáři. Pod severní oratoří byl v 19. století zřízen Boží hrob, pod levou je sakristie.

Podobu kostela (i Jedovnic) koncem 19. století významně ovlivnil profesor František Bedřich Ševčík a jeho manželka Františka – jejich nákladem byl např. v r. 1873 postaven hlavní oltář v pseudogotickém slohu, obraz sv. Petra a Pavla namaloval akad. Malíř E. Pirchan z Vídně. Hrobka obou manželů se nachází u jižní hřbitovní zdi poblíž márnice.

Za I. světové války r. 1917 byly sundány z věže 3 zvony – 2 odvezeny k roztavení, 1 malý byl ukryt zachráněn – ale po zpětné montáži postupně umlkl - při shození z věže totiž prasknul.

4. prosince 1938 byl vysvěcen rozšířený hřbitov.

19. března 1942 se konalo zasvěcení Senetářova pod ochranu patrona obce sv. Josefa, „...*jemuž celá obec slavnostně slíbila pro případ, že ke stěhování nedojde, nebo že se šťastně vrátí, že postaví novou nebo aspoň opraví starou kapli svatého Josefa. Tento slib nebyl sice zapsán, ale byl slavnostně pronesen před sochou sv. Josefa v Jeho kapli a potvrzen společným sv. přijímáním celé obce.*“ Tento slib byl obnovován i v roce 1943 a 1944.

26. listopadu 1942 byly do sběrný Moravská Ostrava odevzdány 2 zvony 472 kg a 322 kg. 30. srpna téhož roku byla posvěcena kaple v Kotvrdovicích. Oltář nákladem 10.000 Kč byl pořízen v Olomouci.

STRUČNÝ VÝPIS UDÁLOSTÍ ZA DOBU PŮSOBENÍ P. FRANTIŠKA VAVŘÍČKA V JEDOVNICKÉ FARNOSTI

Z farní kroniky vypsál Josef Formánek

- 1947** - v červnu 1947 nastoupil jako farář František Vavříček, narozený 25.10.1913 ve Čtyřech Dvorech farnost Prosetín, dřívější farář v Krásném u Poličky. Provedení generální opravy fary (omítky, podlahy, okna, okapy a vodovod). Opravu vedl stavitel pan Trojáček z Rudice. V Kotvrdovicích byla pořízena a posvěcena nová křížová cesta.
- 1948** - z obavy spadnutí bylo provedeno nastavení věže o 4 metry na nynějších 36 m. Zřízení kanalizace kolem kostela a odkopání 1 m hlíny po horní straně kostela z důvodu vlhka v kostele. Bylo odvezeno 350 koňských fůr. Byly pořízeny dubové zpovědnice a nábytek do sakristie.
- 1952** - vymalování kostela a pořízení nových varhan. Opravení křížové cesty – tyrolská práce z alpské kosodřeviny.
- 1954** - pokrytí kostela novou krytinou a pořízení topných těles do lavic.
- 1956** - vyrovnání terénu před kostelem (150 t materiálu) a položení drobných žulových kostek. Pořízení hřbitovních bran. Toho roku hřbitov přechází do správy MNV v Jedovnicích. 11.5.1956 zemřel v Rudici ve věku 45 roků P. Jiří Klíma kooperátor v Karlových Varech.
- 1957** - pořízení nových věžních hodin s elektr. natahováním. Nová omítka na celý kostel, nové okapy a jejich svedení do kanalizace. Všechny dělníky, kteří pracovali na kostele, jsme stravovali na faře z vlastních prostředků našeho hospodářství. Během let kousek po kousku jsme také přitom opravili zeď kole farní zahrady.
- 1959** – fara se dočkala nové krytiny a komínů – OSP Blansko.
- 1960** – oprava hřbitovní zdi na straně márnice.
- 1961** - 1.5.1961 byl do Žďárné přeložen P. Josef Zouhar. Působil zde bez 4 měsíců 20 roků. Pokud jsou záznamy ve farní kronice, byl ve farnosti vždy kromě faráře kooperátor. Po 215 letech, zůstal v jedovnické farnosti farář sám.
- 1962** – primice P. Ladislava Dvořáka, rodáka z Krásenska, kterému byla naše fara druhým domovem.
- 1963** – bylo přikročeno k úpravě hlavního oltáře podle návrhu mladých pražských umělců - Mikuláš Medek, Jan Koblasa, Karel Nepraš a Josef Istler - a pořízení nového rampového osvětlení. Nový oltář byl nákladný, ale ukázala se při jeho budování nevšední štedrost farníků, kterou jsme nezakusili při žádné jiné opravě. Všechny práce dělnické i stavění lešení i těžké dlabání pro

nové elektrické vedení vykonali farníci zdarma. Zvláště vydatně pomáhal kostelní hospodář Bohumil Grim, dělník v Jedovnicích, a Rudolf Sedlák, dělník v Jedovnicích.

- 1964** – na vánoce pořízen nový svatostánek z poměděného hliníku, silně pozlaceného. Znázorňuje dílo Božího vykoupení.
- 1965** – na velikonoce dány nové svícny. Jsou cínové, porodiované. 4.7.1965 měl v Jedovnicích svoji druhou primiční mši pražský rodák P. ing. Josef Mixa. Na kněze byl vysvěcen ve svých 39 letech. Ovládá 6 jazyků a často o prázdninách pobýval na naší faře.
- 1966** – byla zvětšena kaple v Kotvrdovicích a zbourána nepoužívaná zvonice. Také dány nové dveře a okna. Celkový náklad 100 000,-Kč. Architekt Ivan Nosek z Teplic.
- 1967** – 2.7.1967 byly posvěceny 2 nové zvony o váze 690 a 370 kg v ceně 120 000 Kč.
- 1968** – 30.6.1968 před farou primice senetářovského rodáka P. Josefa Zouhara, který se stal od 1.9.1969 kaplanem v Jedovnicích, za účasti 8 000 lidí. Fara dostala novou omítku, nově jsou natřena také okna a dveře. Cena 40 000 Kč.
- 1969** – začátek stavby nového kostela v Senetářově. Architekt Ludvík Kolek a ing. Otakar Vrabec. Kopání základů a přípravné práce. Vyplaceno 850 000 Kč. Největší zásluhu na stavbě nového kostela má tesař – důchodce Karel Skoták, Suchdol č. 50. Přesně pracoval podle plánů, kterým rozuměl a ještě si je propracoval. Denně byl na stavbě a pracoval jen za úhradu cestovného.
- 1970** - na kostele v Senetářově odpracováno 11 000 hodin a proplaceno 550 000 Kč. Ve farním kostele dokončena úprava presbytáře dle nové liturgie. Nový oltář s celistvého kusu rumunského mramoru, ambon a svatostánek. Přispěním P. Josefa Mixy, arcibiskupského sekretáře v Praze, máme v Senetářově a v Jedovnicích naftová kamna. V srpnu odchází P. J. Zouhar do Moravské Nové Vsi a jako nový kaplan nastupuje P. Josef Ondráček z Blažovic.
- 1971** – s Boží pomocí jsme dokončili stavbu nové kaple v Senetářově a 11. července jsme měli v nové kapli první bohoslužby, při nichž koncelebrovalo 10 kněží rodáků ze Senetářova. Byla zbourána stará kaple a přemístěn kříž a socha sv. Josefa.
- 1972** – v Jedovnicích vykopána jámka na naftu, pořízena nová velká zdvojená okna a též okna na oratořích. Zasazeno 9 nových dubových dveří.
- 1973** – nová akumulární kamna 2+2 ve Vilémovicích a Kotvrdovicích. Jedovnice – izolace Božího hrobu proti vlhkosti. Kaplan P. Josef Ondráček odchází jako vikář na Petrov a 1.8.1973 nastupuje novosvěcenec P. Jiří Mikulášek z Brna (dědeček pocházel z Lipovce).
- 1974** - v Jedovnicích dány nové dveře a brána u hlavního vchodu. V kostele odkopána vlhká omítky, vyžděny větrací kanály až nahoru k oknům a kostel

byl vymalován. Paní Dytrychová přelila prostřední prasklý zvon / v záruce /.
Boční oltáře přizpůsobeny vnitřku kostela, schody na kůr obloženy dřevem a
v kostele pořízen rozhlas.

- 1976** – 4 nová okna v lodi dle návrhu L. Kolka. Zábradlí od oltáře přemístěno na kůr.
- 1977** – Vilémovice nová dlažba, nový kůr, oltář, ambon a hlavní dveře.
- 1978** - hospodářské budovy na faře nově pokryty hliníkovým plechem. 22.11.1978 zemřel ve věku 63 roků P. Josef Zouhar děkan va Zvoli. 1.11.1978 dosavadní kaplan P. J. Mikulášek přeložen do Blanska. Novým kaplanem ustanoven P. Jan Peňáz /nar. 29.6.1951/ ze Slavkovic (farnost Jámy). 18. ledna 1978 měla pohřeb matka naší hospodyně Anna Pospíšilová ve věku 90 let. Byla to matka nás kněží a celé farnosti. Tichá, věrná, pracovitá a dobrá.
- 1979** – nová elektr. instalace na faře a nové dveře. Do kostela 3 ks akumulálních kamen. Senetářov – opravena dlažba kolem kostela.
- 1980** – Kotvrdovice – nová venkovní omítka. Oltář obracen k lidem, do kaple dán Medkův obraz, nové osvětlení a vymalováno.
- 1981** – v Jedovnicích položena nová dlažba z rumunského mramoru /170 000 Kč/, opraveny lavice, vyasfaltován dvůr na faře a postavena garáž.
- 1982** – položeny obkladní desky kolem vnitřku kostela a za nimi zavedeny větrací prostory. P. Jan Peňáz odchází do Moutnice a na jeho místo od 1.11.1983 nastoupil P. Vojtěch Kodet /nar. 20.5.1956/ z Malého Beranova farnost Jihlava.
- 1983** – svěcení nových varhan 28.8.1983 v ceně 375 600 Kč. Prelát L. Horký udělil 1.10 svátost biřmování 110 biřmovancům. 1.7.1983 odešel P. V. Kodet za kaplana do Zábrdovic. Na jeho místo nastoupil P. Antonín Špaček /nar. 3.4.1957/ z Tiché u Frenštátu.
- 1984** – opravena omítka na celém kostele, nové okapy, nová vazba a krytina nad Božím hrobem. Koupěno 6 kubíků dubových fošen na nové lavice a 1 sada trubkového lešení bez podlážek. Do Senetářova pořízen reliéf sv. Josefa od L. Kolka a dána nová socha gotické Madony od ak. malíře Sysla.
- 1985** – Jedovnice – 24.8.1985 oslavy 200 let posvěcení farního kostela za účasti 20 kněží a preláta L. Horkého. Vymalována sakristie a vchod do kostela, nové schodiště. Rudice – oprava kaple sv. Antonína, nová střecha, okapy, upraven vnitřek /oltář/.
- 1987** - Jedovnice – oprava kříže u kostela, 2 nové komíny na faře, zakoupeno 6,6 kubíků fošen na lavice. Kotvrdovice – vymalování kaple, mozaika kolem obrazu, nový svatostánek a osvětlení. 1.8.1987 - kaplan P. Antonín Špaček je přeložen do Drnovic u Vyškova. Na jeho místo nastupuje P. Josef Chyba /nar. 26.1.1960/ z Brna.

- 1988** – Na faře nová omítka hospodářských budov, nové zdi po obou stranách fary, zábradlí kolem schodů ke kostelu. Vilémovice – nová křížová cesta od Sabiny Kratochvílové, nový zvon se zvoněním a oprava věže.
- 1989** – v červenci místo kaplana J. Chyby, který je přeložen do Dyjákovic, přichází P. Václav Trmač /nar. 15.3.1959/ z Tišnova. 12.11.1989 se kanonizace sv. Anežky v Římě zúčastnil i náš farník František Zouhar.
- 1990** – Senetářov – přemístění sochy sv. Josefa. 1. 7. byly vloženy a zazděny do oltáře v kostele sv. Petra a Pavla v Jedovnicích ostatky sv. Jana Nepomuka Neumanna, rodáka z Prachatic (za svého života působil jako biskup ve Filadelfii, USA, kde je ctěn a uznáván). V srpnu místo kaplana V. Trmače přišel P. Jiří Hasoň /nar. 26.5.1961/ z Lužice.
- 1991** - v Senetářově 7.7.1991 posvětil biskup V. Cikrle kostel a nové varhany /240 000 Kč/ od firmy Žloudek – Kubát. Zavedení plynu do kostela. V září odešel P. J. Hasoň do Horní Slatiny, na jeho místo přichází P. Pavel Koutník /nar. 23.7.1965/ z Brna Králova Pole.
- 1992** – plynifikace kostela. Kaplan Pavel Koutník je od 1.9. přeložen do Brna /u Tomáše/ a zde ho vystřídal P. Petr Havlát z Vranova u Brna.
- 1993** – kolem stavby kaple v Rudici se všechno vleče a lidi ztrácejí trpělivost. Ani se jim nedivíme.
- 1994** – o prázdninách v důsledku ucpané kanalizace došlo k vytopení kostela. Voda ze hřbitova tam vnikla Božím hrobem. Všude v kostele bylo plno bláta, musely se odklidit lavice a sušit všechny koberce.
- 1995** – **25.1** - v den svátku obrácení sv. apoštola Pavla, jednoho z patronů našeho kostela, byl Pánem tohoto světa povolán na Věčnost náš duchovní správce, Mons. František Vavříček, který v naší farnosti působil celých 47 roků. Srdce milujícího pana faráře se zastavilo a duše otce Františka odešla ke svému Stvořiteli. S velkou bolestí v srdci a hlubokým pohnutím přijali všichni farníci zprávu o jeho skonu. Odešel v pozhnaných, žel Bohu, nedožitých 82 letech plodného duchovního života. Tento lidmi milovaný kněz, celým svým životem prokazoval význam a účinnost tří vzácných lidských vlastností, které my ostatní tak často postrádáme, a sice význam a účinnost víry, pokory a lásky. Pro svůj životní optimismus, trpělivost, odvahu a pro svou neúnavnou práci věnovanou lidem, farnosti i církvi zůstane Otec František zapsán zlatým písmem v srdcích všech farníků i občanů Jedovnic. Nelze nevpomenout na jeho tvořivé úsilí při stavbě kaple sv. Josefa v Senetářově, generální opravě farního kostela sv. Petra a Pavla i ostatních kaplí farnosti, za což mu patří náš velký a upřímný dík. Mnozí se ptají, kde tento skromný kněz čerpal sílu? Ano, byla to jeho velká víra v Boží pomoc a láska k lidem, která mu pomáhala překonat všechna úskalí denního života. Jeho milý,

upřímný úsměv a vlídné slovo byly balzámem pro naše srdce. Velké Pán Bůh zaplať také jeho farní hospodyni Anně Pospíšilové, která byla jeho dlouholetou oporou a poradkyní. Poděkování patří i všem kněžím, kteří zde působili, a také všem farníkům, kteří jakýmkoliv způsobem pomáhali Otci Františkovi v jeho požehnaném díle.

- 2005** – 15. dubna opouští jedovnickou faru farní hospodyňka Anna Pospíšilová. Vzhledem ke svým zdravotním potížím bude přebývat v Domově sv. Alžběta v Žernůvce u Tišnova, kde má zajištěnu veškerou péči. Pan Bůh zaplať za všechno co pro nás a pro naši farnost za 57 roků obětavé služby udělala a u Boha vyprosila. V kostele nám ji bude připomínat pozlacené věčné světlo, které nechala pozlatit z peněz utržených za prodej svých pozemků ve svém rodišti v Telecím u Poličky. Veškeré peníze získané dědictvím věnovala na stavbu kaple sv. Barbory v Rudici (téměř čtvrtina celkových nákladů!).
- 2011** – 25. září 2011 v neděli v den Kristova vzkříšení dne, tři měsíce po dovršení 90. let svého života, zasvěceného Bohu i lidem, přešla z tohoto světa na věčnost Anna Pospíšilová, dlouholetá farní hospodyně. Pohřeb se konal v neděli 2. října v 15 hod za účasti většiny bývalých kaplanů a farníků.

DÍLO JANA KOBLASY V KOSTELE SV. PETRA A PAVLA V JEDOVNICÍCH

Z magisterské diplomové práce Mgr. Moniky Janákové (2012)

PRŮBĚH PŘESTAVBY JEDOVNICKÉHO PRESBYTÁŘE

Rozsáhlá modernizace presbytáře probíhala v jedovnickém kostele Svatého Petra a Pavla především v šedesátých letech dvacátého století. Její hlavní etapa proběhla mezi léty 1962–1964 a byla následně doplňovaná v letech 1970–1971 pod taktovkou architekta Ludvíka Kolka. Podíleli se na ní vedle Mikuláše Medka a Jana Koblasy také Karel Nepraš a Josef Istler.¹ Karel Nepraš zde vytvořil dvoudílné dřevěné, bíle lakované zábradlí, oddělující kněžiště od prostoru lodi kostela. Dnes je zábradlí přemístěno na poprseň kruchty v závěru kostela. Josef Istler je autorem oválných oken z leptaného skla v klenbě apsidy. Jejich námětem je radost velikonočního jitra nad Kristovým vzkříšením.² Dále je jeho prací dvojice oken se segmentovým záklenkem v obvodní zdi, vytvořená na téma z Bible: „A já, až budu ze země vyvůšen, potáhnu všechny lidi k sobě.“ (Jan 12,32).³

Dominantou interiéru je však oltářní obraz malíře Mikuláše Medka, zasazený v rámu sochaře Jana Koblasy.⁴ Ústřední motiv obrazu tvoří kříž modré barvy na temně rudém pozadí. Dílo těchto dvou umělců nahradilo původní novogotický oltář s obrazem Sv. Petra a Pavla⁵ z roku 1873, který byl již v té době ve velmi špatném stavu. Zatímco Medek oltářním obrazem svoji působnost v Jedovnicích končí a v jedovnické farnosti se objevuje opět až v letech 1970 a 1971 při práci na obrazech pro kapli v Kotvrdovicích a kostel v Senetářově,⁶ Koblasa zde pokračuje v dalších uměleckých úkolech.

¹ Mráz B., *Mikuláš Medek*, Praha 1970, s. 49.

² <http://www.jedovnice.cz/farnost/historie.htm>, vyhledáno dne 2. 3. 2009.

³ Samek B., *Umělecké památky Moravy a Slezska* (2. svazek), Praha 1999, s. 44.

⁴ Dílo Mikuláše Medka v jedovnickém kostele jsem zpracovala ve své bakalářské práci – viz Podbraná M., *Avantgardní umění v sakrálním prostoru kostela v Jedovnici – Oltářní obraz Mikuláše Medka z roku 1963* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2005.

⁵ Tento obraz namaloval akademický malíř E. Pirhan z Vídně.

⁶ Další Medkova sakrální díla v Moravském kraje jsou ve stručně podobně zpracována v práci Podbraná M., *Avantgardní umění v sakrálním prostoru kostela v Jedovnici – Oltářní obraz Mikuláše Medka z roku 1963* (diplomová práce), Seminář dějin umění FFMU, Brno 2005, s. 33–35.

Iniciátorem myšlenky nové výzdoby kostela byl místní pan farář František Vavříček.⁷ Spolu s výměnou hlavního oltáře se totiž rozhodl nově vybavit celé kněžiště v duchu nových moderních výtvarných tendencí.⁸ S touto myšlenkou se v létě roku 1962 obrátil na brněnskou památkovou péči, kde se úkolu poradního orgánu zhostili historik umění prof. PhDr. Miloš Stehlík a PhDr. Jiří Paukert (historik umění známý též pod básnickým pseudonymem Jiří Kuběna). Ti bez dlouhého zaváhání doporučili dvojici umělců vhodných pro realizaci jedovnického záměru. PhDr. Paukert navrhl Jana Koblasu, s nímž se přátelil, důvěřoval mu a obdivoval jeho dílo, prof. Stehlík zase Mikuláše Medka, jehož si velmi vážil pro jeho umělecké dílo i osobnost. Jak sám pravil: *„Dělalo se to vlastně pro Medka, se kterým jsem se znal a vážil si ho. Byla to osobnost velkých kvalit a já chtěl, aby se zde mohl projevit. Hned mi bylo jasné, že to bude dělat on.“*⁹ Pan farář Vavříček se jmenovanými umělci souhlasil, a tak, jak píše Antonín Hartmann: *„... svou odvahou a estetickou nepředpojatostí uvedl do prostředí živé, leč s tradicemi pevně spjaté zbožnosti radikálně nový výtvarný projev mladých, tehdy pro veřejnost i v Praze ‚nepřijatelných‘ umělců.“*¹⁰

Poté, co byli Medek s Koblasou schválení panem farářem, napsal 28. července 1962 PhDr. Jiří Paukert Janu Koblasovi dopis ¹¹ (v příloze), ve kterém mu nabízí jedovnickou zakázku a vysvětluje její podrobnosti. Píše, že je zejména nutné navrhnout architekturu hlavního oltáře se sochami sv. Petra a Pavla a oltářní obraz na stejné téma. V této souvislosti naráží na problém sdělnosti a srozumitelnosti chystaného díla – apeluje na propojení moderního „koblasovského“ výrazu s formou, která by byla pro věřící přijatelná. Stejně nároky vyslovuje i pro oltářní obraz, jehož autorem se má stát Mikuláš Medek, jemuž navrhuje, aby do Jedovnic namaloval *„nějakou tu Modrou Venuši, kde aspoň trochu ta figurativnost je cítit, musel by to být ovšem Petr a Pavel.“*¹² Zároveň Koblasovi nabízí, že kdyby se oltářního obrazu nechtěl Medek ujmout, mohl by jej vytvořit on.

⁷ Působil v jedovnické farnosti 47 let. Jeho zásluhou byl také v Senetářově postaven moderní kostel a modernizovány kaple v ostatních obcích jedovnické farnosti.

⁸ Tyto údaje pocházejí ze dne 10. 12. 2004, z rozhovoru s farskou hospodyní v Jedovnicích.

⁹ Údaje pocházejí z rozhovoru s prof. Stehlíkem ze dne 1. 2. 2005.

¹⁰ Hartmann A., Jedovnice – Kotvrdovice – Senetářov (Nezapomenutý, ale také nenásledovaný příklad spolupráce), *Umění a řemeslo XXXIII*, 1999, č. 3, s. 14.

¹¹ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*. Brno 2002, s. 182. Dopis je zde datován na 28. 7. 1961. Ze všech zpráv, informací i historie průběhu jedovnické historie však vyplývá, že to muselo být 28. 7. 1962.

¹² Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 182.

Další dopis píše PhDr. Jiří Paukert Janu Koblasovi o čtyři dny později, 1. srpna 1962¹³ (přepis viz příloha). Rozsáhle v něm podává celý výčet ikonografie ústředních světců jedovnického kostela, sv. Petra i sv. Pavla a jejich začlenění do výtvarného ztvárnění. Zejména však opět zdůrazňuje požadavek, aby dílo bylo vytvořeno jako veřejnosti srozumitelné, a naráží zde na problém abstrakce jako způsobu zpodobnění náboženského tématu. Píše: „*Bude to asi otázka sdělnosti. Poprvé netvořit pro konec konců skleníkové prostředí několika zainteresovaných zasvěcenců a pro zdi galerií – ale pro život.*“¹⁴

A pokračuje v upozornění, že chystané dílo má být symbiózou požadavku na svobodu umělce a zároveň srozumitelnosti díla, ať už dítěti nebo stařeně, která k němu půjde hledat Boha. Má to být dílo pro všechny a pro každého, které však zároveň musí zůstat dílem nejvyšších uměleckých kvalit. Na umělce tedy v Jedovnicích čekal nelehký úkol, zavděčit se vkusu mnoha lidí moderním dílem tak, aby jej všichni pochopili a přijali, a zároveň při tom nesklouznout ke stereotypnímu popisnému zobrazení daného tématu.

Dále také PhDr. Paukert ve svém dopise tlumočí Koblasovi názor prof. Stehlíka, že bude nutné řešit nejen hlavní oltář, ale i celý interiér presbytáře. Prosí jej tedy, aby vypracoval perspektivní návrh etapového vybavení nového interiéru. Považují také za nutné, aby se Koblasa seznámil na vlastní oči nejen s prostorem kostela, ale zejména s panem farářem Vavříčkem. Jedovnického faráře Vavříčka označuje PhDr. Paukert v dopise za člověka dobrého vkusu, kterého je ale nutno pomalu zpracovávat pro věc, neboť jak píše: „*Nejde jen o někoho, který konec konců by se asi rád poddal, ale on musí být i vyzbrojen proti všem námitkám(...), jsme na Moravě, nezapomínej, ne v Čechách. Tady se skutečně věří, tady skutečně chce být viděno Božstvo.*“¹⁵

Právě pan farář Vavříček bude ten, kdo bude muset sehrát úlohu prostředníka mezi umělci a věřícími, kterým se bude zodpovídat za to, jak se nová výzdoba povede a zda u nich obstojí. V tom panu faráři později pomáhala Koblasova maketa nové oltářní kompozice, vystavená v předsíni jedovnického kostela. Sloužila mu k osvětě své obce a k vysvětlení tohoto nového, v sakrálních prostorech tehdy neobvyklého, typu umění.¹⁶

¹³ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 183. Dopis je zde datován rokem 1961

– jedná se pravděpodobně o chybu.

¹⁴ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 183.

¹⁵ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 183.

¹⁶ Hartmann A., Jedovnice – Kotvrdovice – Senetářov (Nezapomenutý, ale také nenásledovaný příklad spolupráce), *Umění a řemeslo XXXIII*, 1999, č. 3, s. 19.

Z Koblasova deníku se dozvídáme, že 6. srpna 1962 předložil Medkovi v jeho ateliéru Paukertovu nabídku.¹⁷ Toto datum lze považovat za prvopočátek celé akce, protože on a Medek zakázku přijali a promysleli celou skupinu výtvarníků, jež by se měla na výzdobě kostela v Jedovnicích spolu s nimi podílet. V Jedovnicích tak měli vedle Medka a Koblasy působit ještě Josef Istler, Aleš Veselý¹⁸ a Karel Nepraš.

Měsíc poté (5. září), co se Medek s Koblasou rozhodli jedovnickou zakázku přijmout, odjel Koblasa do Brna na památkovou péči, kde mu PhDr. Paukert a prof. Stehlík vysvětlili situaci jedovnického oltáře, tentokrát již ústně. Následující den, 6. září 1962, se pak vydal Koblasa spolu s PhDr. Paukertem do Jedovnic. Umělec si o atmosféře této své první návštěvy v Jedovnicích zapsal: *„jiří poněkud znejistělý – trémou – jak budu na faře přijat – uvažoval mi půjčit brýle s černými obroučkami, abych působil důstojněji (...) na faře oběd – hostina – milý důstojný pán a přivětvivá živá farská slečna paní pospíšilová – v kostele (...) pseudogotický oltář na spadnutí – bude nutno prostor radikálně vyčistit – rozesvětlit – v brně mne pak zaříkali při fernetu (...) že nesmím zklamat – jako kdybych něco takového plánoval.“*¹⁹

Následující den po onom „zařikávání“ odjel Koblasa, s jednodenní zastávkou v Praze, do Teplic, kde začíná 8. září vytvářet koncept přestavby jedovnického presbytáře. Vypracovaný jej přiveze 29. září Medkovi, aby spolu probrali detaily. Hotové plány, kresby a makety nového presbytáře poté spolu dopravují 23. října 1962 letadlem do Brna. Mají sebou i rámcovou ideovou charakteristiku řešení oltáře vypracovanou, na jejich žádost, Antonínem Hartmannem.²⁰ Následující den v půl osmé ráno umělci vše předložili na památkové péči a panu faráři, se kterým poté odjeli do Jedovnic ještě jednou vše proměřit a promyslet působnost díla na místě. Pan farář přijal návrhy ještě tentýž den, památková péče vydala kladné vyjádření den poté.²¹

V květnu následujícího roku (15. května 1963) odcestoval Koblasa ještě jednou do Jedovnic, aby zde proběhly ještě poslední instrukce před definitivní instalací. První, co bylo do jedovnického kostela z nového vybavení umístěno, byl (21. října 1963)²² Medkův oltářní obraz zasazený v sochařově rámu. O rok později (13. října

¹⁷ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 187.

¹⁸ Veselý zde měl vytvořit Křížovou cestu, avšak nakonec se přestavby jedovnického presbytáře nezúčastnil.

¹⁹ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 188.

²⁰ Hartmann A., Jedovnice – Kotvrdovice – Senetářov (Nezapomenutý, ale také nenásledovaný příklad spolupráce), *Umění a řemeslo XXXIII*, 1999, č. 3, s. 19.

²¹ viz vyjádření KPS ze dne 24. 10. 1962

²² Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 208.

1964)²³ stál na svém místě i svatostánek. Při instalaci svatostánku byl panu faráři předložen návrh menzy²⁴ a svícňů, které schválil.

Průběh a náladu instalace oltářního rámu s obrazem popisuje živě Jan Koblasa ve svých denících. Podle nich naložili 21. října 1963 obojí v Praze na nákladní auto a on se spolu s Medkem vydal zvlášť nočním rychlíkem do Blanska. Oba byli plní očekávání a napětí, jak to dopadne, jak bude dílo na místě určení vypadat. Jejich nedočkavost a dychtivost zachytil sochař ve svých poznámkách: „*chtěli jsme být před transportem na místě – chtěli jsme „u toho“ od začátku být – avšak blanenské nádraží o půl čtvrté ráno!*“²⁵ Na autobus z Blanska do Jedovnic si museli počkat tři hodiny, neboť ten nejbližší jim jel až v půl sedmé.

Když umělci dorazili do Jedovnic, tak: „*v potměšilé kostelní lodi už byly všechny díly složeny spolu s nosnou konstrukcí na podlaze – díly působily masivně a těžce.*“²⁶ Koblasa začal s truhláři pracovat na montáži. Atmosféru ranního jedovnického kostela v době instalace Koblasa ve svých denících popisuje velmi sugestivně, a tak nelze některé úryvky z jeho zápisků pro svůj silný emotivní náboj necitovat. Čtenáři se před očima odehrává výjev plný obřadnosti, klidu a soustředění. Jakmile sochař s truhláři dokončili přípravnou práci, „*přišli chlapi z vesnice – udělali z latí, kůlů a provazů pomocné lešení a pomalu dostávali objekt do vertikální polohy – kousek po kousku – opatrně – nato nastal problém zvednout obraz s rámem – přenést přes oltář – nasadit na nosné háky a zafixovat – vše se odehrávalo v klidné soustředěné atmosféře plné napětí – pan farář a farská slečna klečeli v lodi ponořeni do modlitby – zatímco chlapi zvládali centimetr po centimetru suverénně ten nejednoduchý, těžký přesun a posun – když pojednou byl obraz ve správné poloze na správném místě a objal celý prostor – pan farář rozsvítil přímé i nepřímé osvětlení a všichni se pomodlili před ukončeným dílem – pan farář nalil v sakristii každému účastníku po slivovičce a pro všechny to byl najednou „náš nový oltář“ – poté si klekla farská slečna před oltář a vyčetla v náhlém osvětlení celou ikonografii obrazu i rámu.*“²⁷

Jak napsal Jan Koblasa, pan farář byl s oltářem až podivuhodně spokojený, zdálo se mu to prostě rovnou jako boží věc. Od této chvíle prostě patřil oltář jim, kostelu a věřícím.²⁸ Modernizace kněžiště jedovnického kostela nebyla dotována

²³ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 219.

²⁴ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 220.

²⁵ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 208.

²⁶ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 208.

²⁷ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 208.

²⁸ Pořad ČT *Intimita aneb 25 minut s Janem Koblasou*, režie a scénář J. Gold a P. Zrno, rok výroby 1998.

žádnou organizací, státem ani obcí. Složili se na ni samotní věřící, i přesto, že šlo o nákladnou záležitost. Při budování presbytáře se ukázala nevšední štědrost farníků, větší než u jakékoliv jiné zdejší opravy či přestavby. Navíc všechny práce dělnické i stavění lešení a těžké dlabání pro nové elektrické vedení vykonali farníci zdarma (zejména je nutné jmenovat kostelního hospodáře pana Bohumila Grima a místního dělníka pana Rudolfa Sedláka).²⁹ To byly také důvody, proč pan farář i zúčastnění umělci cítili napětí a zodpovědnost za to, zda se dílo povede, jak bude přijato věřícími a jestli budou spokojeni s tím, co za své peníze a námahu dostali.

Reakce na modernizaci jedovnického presbytáře

Když se prof. Stehlík s PhDr. Paukertem a farářem jedovnické farnosti panem Vavříčkem rozhodli povolat Jana Koblasu a Mikuláše Medka do Jedovnic, jako dva hlavní aktéry přestavby tamního presbytáře, bylo postavení jmenovaných umělců (zejména v Praze) značně rozporuplné. Zmínky, které se o nich v té době objevovaly v oficiálním tisku, se nesly v duchu otázek, zda má styl jejich výtvarného projevu co říci lidu apod.

Důkazem nelehkého úředu umělců v době diktátu socialistického realismu je pozvání, které Koblasa obdržel zhruba za měsíc (v listopadu) od instalace oltářního rámu v Jedovnicích. Pozvání bylo od Svazu výtvarných umělců s požadavkem, aby se dostavil vysvětlit, proč realizoval oltář, který nebyl schválen jejich uměleckou komisí. A tak musel sochař dodatečně předložit kresby a modely a dlouze vysvětlovat a obhajovat a obhajovat a vysvětlovat. Zároveň mu také oznámili, že ministerstvo vnitra vydalo tzv. Index (tj. seznam umělců, od nichž se nesmí kupovat díla státními organizacemi a jejichž tvorba nesmí být vyvážena za hranice), na kterém figuruje on i Medek.

Stejná historie se opakovala i téměř o rok později (17. listopadu 1964), kdy se musel sochař znovu dostavit na uměleckou komisi Svazu kvůli tomu, že udělal bez jejich odsouhlasení tentokrát svatostánek, a tak musel opět dlouze hájit, co již bylo hotovo.³⁰

I přesto, že v šedesátých letech již Svaz nebyl tak jednotně ortodoxně zaměřen na socialistický realismus a že koncem roku 1964 došlo ke změnám v jeho vedení (v jeho čele stál nyní Adolf Hoffmeister),³¹ byl i nadále trpěn spíše ten druh moderní

²⁹ <http://www.jedovnice.cz/farnost/historie.htm>, vyhledáno 14. 4. 2009.

³⁰ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 221.

³¹ V roce 1964 bylo zvoleno nové vedení Svazu československých výtvarných umělců, byla obnovena normální výstavní činnost a svazové časopisy zahájily pětileté období poměrně

tvorby spojený s projevy expresionismu, fauvismu či kubizujících tendencí. Umění, které tyto charakteristiky překračovalo, bylo nadále politiky nevíтанé.³²

Koblasova „návštěva“ Svazu koncem roku 1964 však ještě neukončila zájem komunistů o nové dílo v kostele sv. Petra a Pavla. Z Jedovnic se podle slov Jana Koblasy stala poměrně rychle taková exkluzivní záležitost – mnoho lidí se tam jezdilo na nové vybavení dívat, stalo se to až jakýmsi poutním místem, v takové míře, až to začalo být Straně velmi nepříjemné.³³ Rozhodli se proto, že kostel zavřou. Ještě předtím si však, aby proto měli důvod, udělali ve vsi anketu a podle umělcových slov: „*lidem říkali, ať se na to znovu podívají, že to není předsí svatý dílo, a že je to něco hrozného. Ale babičky stejně jako pionýři říkali néné je to krásná věc, nám se to líbí a je to naše*“.³⁴ Když to nešlo přes věřící, přišli komunisté na druhý nápad – prohlásit zdejší nové dílo v presbytáři za neumělecké. Proto byl v první třetině roku 1965 vyslán Svazem do Jedovnic Vincenc Makovský a Jiří Kotalík, aby prohlásili jedovnický oltář za neumělecký a aby jej strana mohla – „*když lidové hlasování od babiček po pionýry dopadlo pozitivně*“³⁵ – zdůvodněně odstranit, aby nekazil vkus lidu. Makovský s Kotalíkem se však vyjádřili k nespokojenosti politických funkcionářů o Jedovnicích pozitivně, čímž zabránili likvidaci zdejšího novodobého vybavení. Aniž Koblasa věděl, jaký Damoklův meč visí nad díly jedovnického presbytáře, stavil se několik dní poté náhodně k Makovskému, který ho, podle Koblasových deníků, začal ihned objímat a v slzách mu povídat: „*tak vám garatuluju – k tomu oltáři k tomu svatostánku – je to krásný dílo a je to český dílo (...) vejdu do toho kostelíka (...) a ono to celé svítí a září a mně to vešlo do kolen a musil jsem si kleknout a pomodlit se*“.³⁶

Celá jedovnická akce probíhala záměrně bez povolení komunistů. Zúčastnění se snažili, jak pravil prof. Stehlík, zdejší dílo vytvořit pokud možno co nejrychleji, neboť za další týden to již vůbec nemuselo jít. Jedovnice chápali, mimo jiné, jako možné uskutečnění výrazu revolty proti systému.³⁷ Nešlo však jen o vzdor umělců a intelektuálů. Uskutečnila se zde i jakási revolta farníků, neboť nejenže jejich štědrost

svobodné práce. Také bylo opět umožněno prodávání našich děl do zahraničí a soustavný dovoz zahraničních časopisů k nám.

³² Šetlík J., Počátky tvůrčích skupin a jejich význam, in: *Česká kultura na přelomu 50. a 60. let*, Praha 1992.

³³ Pořad ČT *Intimita aneb 25 minut s Janem Koblasou*, režie a scénář J. Gold a P. Zrno, rok výroby 1998.

³⁴ Pořad ČT *Intimita aneb 25 minut s Janem Koblasou*, režie a scénář J. Gold a P. Zrno, rok výroby 1998.

³⁵ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 225.

³⁶ Koblasa J., *Záznamy z let padesátých a šedesátých*, Brno 2002, s. 225.

³⁷ Údaje pocházejí z rozhovoru s prof. Stehlíkem ze dne 1. 2. 2005.

příspěvků na vznik nového vybavení byla daleko větší než u jakékoliv jiné další úpravy, dost z nich zde také pracovalo zadarmo a vypomáhalo při potřebných drobnějších pracích.

Jedovnický presbytář přežil výhrady komunistů. Bohužel však již nebylo příznivé politické ovzduší pro pokračování i v původně zamýšlených bočních oltářích, v rámci završení monumentálního výtvarného celku.³⁸

Druhý tábor, jehož názoru na nový presbytář se zúčastnění obávali více než komunistů, byli věřící. Ti však přijali nové jedovnické dílo mnohem lépe než představitelé oficiální ideologie. O tom, jak bylo dílo přijato věřícími, hovořila autorka tohoto textu nejprve s prof. Stehlíkem. Podle jeho názoru to bylo věřícími přijato s nadšením, nový presbytář jim připomínal nebe. Nejvíce se to prý líbilo zdejší farní hospodyně paní Pospíšilové. S touto pamětnicí celé akce se autorce této práce také podařilo hovořit.³⁹ Podle ní poté, co pan farář na malé Koblasově maketě ještě před instalací děl vysvětloval jejich význam, nebyl po jejich umístění do kostela žádný problém. Se samotným panem farářem Vavříčkem se již bohužel nebylo možné setkat, neboť zemřel již v roce 1995. Lze však čerpat z rozhovoru, který s ním v roce 1967 učinila Ludmila Vachtová, v němž popisuje přijetí nového díla věřícími a své pocity. *„Mladí to přijali bez výhrad. Dá se říci, že byli nadšeni. Se staršími a starými to bylo různé, ale nakonec se dali přesvědčit a teď jsou všichni zajedno. Taky jsem jim řekl: Budete mít takový kostel, jaký si zasloužíte. A nebude jenom pro vás, ale taky pro vaše děti a jejich děti. Přitom si nedovedete představit, jaký jsem měl strach: ne o to, co mi kde řeknou (...), ale o to, aby to dopadlo dobře.“*⁴⁰

Na příkladu jedovnického presbytáře nakonec došlo k paradoxní situaci, kdy se Strana hovořící za lid domnívala, že moderní dílo zde uskutečněné je pro něj nevhodné, zatímco lid sám s ním byl spokojen.

³⁸ Údaje pocházejí z rozhovoru s prof. Stehlíkem ze dne 1. 2. 2005.

³⁹ Rozhovor se uskutečnil 17. 3. 2005 na jedovnické faře.

⁴⁰ Vachtová L., Jedovnice. *Domov* 1967, č. 4, s. 21.

KAŽDÝ DETAIL OBNOVENÉHO INTERIÉRU MÁ SVOU DUCHOVNÍ MYŠLENKU

Z „průvodce“ kostelem, autor není znám

Oltární obraz Kristova kříže

je malován barvami drahých kovů, protože kříž je pro věřícího člověka pokladnicí z níž čerpá útěchu a sílu pro svůj život. Modrá barva vyjadřuje hlubokou naději, kterou Ježíš přináší světu, a zároveň připomíná účast Panny Marie na Kristově utrpení. Modrá vystupuje z temné červeně, jíž chtěl malíř znázornit náš svět, plný bolesti a zloby. Příčné břevno kříže je delší, protože Spasitel zemřel za všechny lidi a moc kříže sahá od věčnosti do věčnosti. Zlato snesené uprostřed připomíná hostii - tělo Kristovo, "obětované za život světa" (Jan 6, 51). Zlato ve středu kříže nás také upozorňuje, že cena kříže je uvnitř. Kdo z něho chce načerpat naději a sílu, musí nejprve pochopit souvislost utrpení Ježíšova se svým vlastním.

Rám obrazu

Představuje lidský život. Řezby znázorňují práci ducha i rukou, radost i bolest, odhodlání i únavu. Horní část rámu naznačuje, jaký by měl náš život být. Všechny řezby zde směřují vzhůru a také my bychom měli stále usilovat o to, co je lepší. Postranní části představují skutečnost. Vládne zde zmatek, jedno druhému překází a některé řezby z rámu vybočují. Také v našem životě se mnoho námahy a úsilí ztrácí do prázdna a jsme plni neklidu. Pouze víra v Ukřižovaného dává našemu snažení smysl. U paty kříže nalezne všechno svůj pokoj. To je vyjádřeno dolní částí rámu, kde jsou řezby vyrovnané a nehybné.

Kazatelna

z mramorových stupňů naznačuje, že slovo Boží, které se z ní hlásá, je skála, o níž můžeme opřít svůj život. Dvě desky připomínají dvě části Desatera a též dvojí zákon lásky - k Bohu a k bližnímu. Smělé sestavení stupňů vyjadřuje, že víra znamená odvahu.

Svatostánek

Je zhotoven z poměděného hliníku a je zlacený. Jsou na něm starokřesťanské symboly dvanácti apoštolů. Uprostřed řady jsou atributy patronů kostela - klíč a meč. Vlevo dole je symbol jesliček, kde začalo Ježíšovo poslání. Vpravo je Golgota, kde Kristus své dílo dovršil. Matná plastika srdce s otevřenou rannou uprostřed spolu s řadou rubínů připomínají, že v pozadí celého díla spásy je nesmírná Boží láska, která je i v našem životě na první pohled málo viditelná.

Obětní stůl

Se svými zužujícími se plochami je znázorněním věty z evangelia: "Těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu". (Mt 7,14)

Svícný

Na oltáři jsou cínové. Zastupují obec věřících a to právě ty, kdo jsou Bohu nejbližší. Sehnutá postava představuje trpícího člověka, druhá zase člověka s pevnou vůlí, který se celým srdcem rozhodl žít podle víry.

Okna v presbytáři

Kulatá okna nahoře vyjadřují radost velikonočního jitra, kdy se začala do světa šířit zvěst o Kristově vítězství nad smrtí. Spodní okna — paprsky, sbíhající se na hrudi Ukřižovaného, znázorňují Ježíšova slova: "Až budu vyvýšen ze země, přitáhnou všechny k sobě". (Jan 12,32)

Gotická Madona

Od neznámého mistra pochází podle pověsti z farního kostela v nedaleké zaniklé vsi Housku, který měl být zničen za husitských válek. Znalci dějin umění její vznik ovšem podle provedení datují k roku 1500, čímž je bájný původ zpochybněn.

Z původní výzdoby pochází **křížová cesta a postraní oltáře**. Vlevo je obraz sv. Barbory, patronky horníků ze sousední Rudice, vpravo je obraz sv. Dominika, patrona přifařené obce Krasová.

Vstupní dveře

Se symboly apoštolů Petra a Pavla (zkřížené klíče a meč), vnitřní brána a dveře v lodi jsou od brněnského umělce Ludvíka Kolka. Ten navrhl také okna v lodi.

Okna v lodi

Obrácení sv. Pavla je v zadu vlevo. Šipkami směřujícími dolů znázorňuje padající postavu a zároveň vnitřní proměnu Šavla (pronásledovatele) v Pavla (kazatele). Smrt sv. Pavla je na téže straně vpředu. Popravčí meč se pro Pavla stává cestou k novému životu, který nám získal Kristus ukřižovaný a vzkříšený. Proto má meč podobu vítězného kříže. Povolání sv. Petra je naproti vzadu. Loď, moře s rybami a klíč připomínají chvíli, kdy Ježíš ustanovil galilejského rybáře za prvního z apoštolů a svěřil mu "klíče nebeského království". (Mt 16, 19) Smrt sv. Petra je vpředu vpravo. Slzy v pozadí připomínají Petrovu celoživotní lítost nad tím, že třikrát zapřel svého mistra. Proto se necítil hoden zemřít jako on a na vlastní přání byl ukřižován hlavou dolů.

ŽIVOTOPIS OTCE FRANTIŠKA VAVŘÍČKA

Z publikace Kostel sv. Josefa v Senetářově 1971-2011

Narodil se 25. 10. 1913 ve Čtyřech Dvorech, farnost Prosetín. Byl nejmladší ze tří sourozenců. Nejstarší Josef žil v rodném domě a společně s manželkou vychovali 5 dcer. Sestra Františka brzy ovdověla. Na kněze byl vysvěcen 5. 7. 1939 v Brně. Působil ve Ždánicích u Kyjova, v Tvrdonicích, Blížkovicích, Krásném u Poličky a od června 1947 v Jedovnicích. Farnost čítala šest obcí (Jedovnice, Rudice, Kotvrdovice, Vilémovice, Krasová a Senetářov) se čtyřmi kaplemi, v Senetářově, Kotvrdovicích, Vilémovicích a Rudici. V roce 1973 byla dána pod správu Jedovnic farnost Ostrov u Macochy. P. Vavříček učil náboženství ve všech šesti, posléze sedmi školách. O tom, co vše ve farnosti vybudoval, se nebudeme zmiňovat, neboť o této jeho činnosti je publikováno mnoho.

Po příchodu do Jedovnic se ihned pustil do generální opravy fary a kostela. Po roce 1963 začal dle návrhu pražských umělců se zásadními změnami interiéru kostela v Jedovnicích. V roce 1966 byla zvětšena kaple Božského Srdce Páně v Kotvrdovicích. V letech 1969 – 1971 byl postaven kostel sv. Josefa v Senetářově.

Za dob totality se nikdy k žádné akci nepropůjčil. Po příchodu do Jedovnic, při nedostatku pracovních sil, chodíval oorrávat brambory a svázet obilí v místním družstvu. Přechkal tu celou těžkou dobu na jednom místě bez zatčení a překládání jen proto, že byl tichý, trpělivý a pokud měl nějaké nepřátele, tak je opravdu miloval. Velký dar viděl v Boží ochraně, díky které se při každoročních, náročných opravách a stavbě senetářovského kostela nikomu nic nestalo. Říkal, že to jsou zásluhy modliteb. Před každou větší prací poctivě obcházel staré a nemocné farníky a prosil je o modlitbu. Ujišťoval je, že to bude jejich nenahraditelný příspěvek.

Až do dokončení senetářovského kostela byl P. Vavříček stále bez peněz. Jak se říká, vytloukal klín klínem. Bez dluhů byl málokdy. Maminka farní hospodyně vypůjčování velice těžce snášela. P. Vavříček ji vždy uklidňoval: Člověk má mít vždycky trochu víc práce než stačí udělat a trochu míň peněz než potřebuje. To je velice výchovné a my to potřebujeme.

Když se mluvilo o ideálech, říkával chlapcům, že je dobře ty krásné představy zavěsit hodně vysoko, že je to jako s jablky na stromě. Když budeme šilhat po těch nejkrásnějších, co jsou až ve vršku, možná se nám nepodaří na ně dosáhnout, ale ty na spodnějších větvích určitě utrhneme.

P. Vavříček prožil v jedovnické farnosti většinu života, téměř 50 roků. Byl neobyčejně laskavý, obětavý a pracovitý. Kromě obrovské kněžské práce vykonal také veliké dílo při opravách a výstavbě nejednoho kostela či kaple v okolních obcích. Díky němu mohl být vybudován nový kostel sv. Josefa v Senetářově.

V roce 1992 byl jmenován Svatým otcem Janem Pavlem II. kaplanem Jeho Svatosti. Zemřel v nedožitých 82 letech 25. 1. 1995 v den svátku sv. apoštola Pavla, jednoho z patronů farního kostela a je pochován v Jedovnicích.

Z magisterské diplomové práce Mgr. Zdeňky Svobodové

Zmiňme se o jeho pastorační práci ve farnosti. Měl od Pána Boha zvláštní dar, dokázal velice moudře a přitom prostě promlouvat v homiliích, tak že všichni pozorně naslouchali a vždy si odnášeli z bohoslužby nějaké ponaučení pro život. Nikdy se nestalo, že by Otec František metal z kazatelný hromy a blesky, nebo že by věřící káral. Měl ještě jeden dar, a to ten, že dokázal farníky naklonit pro nějakou myšlenku tak, že si ji oni vzali za svou a dokázali ji zrealizovat. Děti úžasně miloval. Na hodiny náboženství se těšila všechna školní mládež. Hodina náboženství vždy začínala tak, že Otec František kvapně přišel do třídy, z velké aktovky vyndal barevné křídly a rychle začal kreslit a psát na tabuli probírané téma. Vše bylo ve výstižných heslech a jednoduchých, pro děti snadno kreslitelných obrázcích. Když si žáci z tabule vše zapsali do svých sešitů, začal vykládat látku, kterou chtěl probrat. Dokázal si v hodině sjednat klid a pořádek, takže všichni bedlivě naslouchali. Na co se ale všichni těšili, bylo jeho vyprávění na pokračování. Byl úžasným vypravěčem a posledních deset, patnáct minut v hodině věnoval vždy nějakému převyprávění dobrodružné knížky. To seděli i ti nejživější hoši jako pěny a ani nemukali. V tom nejnapínavějším místě však zazvonil školní zvonek a byl konec hodiny a muselo se jít domů. Nikomu se ale nechtělo a tak děti Otce Františka zdržovaly a chtěly slyšet, jak příběh dopadne. On však dokázal povzbudit k trpělivosti, aby vydržely do příští hodiny, že musí knížku nejprve přečíst, aby mohl příběh dovyprávět. A podobný scénář se opakoval i další hodinu.

SVĚDECTVÍ BÝVALÝCH KAPLANŮ

Z magisterské diplomové práce Mgr. Zdeňky Svobodové

Josef Zouhar, kaplan v letech 1969-1970

Z telefonického rozhovoru 26. listopadu 2011 vyznělo, že Otec Vavříček byl pro P. Zouhara vzorem především v tom, jak se svědomitě připravoval na náboženství. Psal si podrobné poznámky, vše měl propracované tak, aby bylo náboženství pro děti zábavné. Sháněl různé knížky, aby obohatil výuku náboženství. Školu nikdy nevynechal.

Vzpomíná, jak jednou seděli v kuchyni, bylo tam šest kněží, přijel tehdy i nějaký vzácný host z Prahy. Na faru přišli snoubenci, se kterými měl Otec dohodnutou přípravu snoubenců. On se hostům omluvil a asi hodinu se věnoval těmto snoubencům. Dal přednost pastorační povinnosti. I ten profesor tehdy ocenil, že Otec Vavříček upřednostnil tyto snoubence.

Slečně záleželo na dětech, dávala kaplanům příklad, vytvářela jim zázemí, aby mohli plnit pastorační povinnosti. Dbala na to, aby se nezpozдили, a když měli kaplani naspěch, hned jim otvírala vrata, aby nepřijeli na náboženství pozdě.

Josef Ondráček, kaplan v letech 1970-1973

P. Ondráček mi do telefonu v listopadu 2011 prozradil, že si vážil Otce Vavříčka jako člověka dobrého srdce. Snažil se na tu dobu dělat to, co bylo v tehdejších možnostech. Telefony byly odposlouchávané, a jakmile se něco dělo kolem mládeže, hned byla státní bezpečnost v pozoru. To už si ani dnes neumíme ani představit.

Jiří Mikulášek, kaplan 1973-1978

(Z publikace Kostel sv. Josefa v Senetářově 1971-2011)

Bývalý kaplan, nyní generální vikář brněnské diecéze vzpomíná na příhodu, která se udála v kuchyni na faře. P. Vavříček chtěl lépe nasměrovat anténu od televize. Byla nahoře na polici a P. Vavříčkovi se ji podařilo shodit. Jak letěla dolů, brala všechno, co jí přišlo do cesty. Sklo a porcelán bylo vmžiku na zemi. Otec nad tím chvilku provinile stál, potom se otočil ke kaplanovi a říká: „No a co, je to hřích?“ a vítězoslavně odpověděl: „Není!“

Jan Peňáz, kaplanem v období 1978-1982

P. Peňáz vzpomíná v e-mailu ze dne 16.10.2011, který je v archivu zpracovatele na to, jak kaplani hráli s hochy fotbal, brali děti na výlety a všelijak se jim věnovali.

Dále P. Jan Peňáz vzpomíná na časy, kdy působil v Jedovnicích jako kaplan:

Na čtyři roky jsem byl poslán do jedovnické farnosti, kde díky Mons. Vavříčkovi postavili nový kostel v Senetářově. Jako student jsem na něj také něco málo přispěl a dostal jsem pak pozvánku na svěcení. Využili jí bratr se sestrou, kteří tam jeli na motorce. Při jedné hodině náboženství ve škole v Ostrově u Macochy jsem v roce 1981 dostal u tabule ledvinovou koliku. Odpotácel jsem se do sborovny a jedna ochotná paní mě odvezla na pohotovost. Děti zůstaly ve třídě samy a na pobídku malé Šárky se za mě začaly modlit. Je to i díky jejich modlitbě, že od té doby už takové problémy nemám. Když klesl počet dětí přihlášených do náboženství pod šestnáct, neučilo se už každý týden, ale jen jednou za čtrnáct dní. I v Ostrově se to stalo. Na podzim jsem řekl tomu zbytku věrných: „Děti, máme mít náboženství každé druhé pondělí. Já bych navrhoval teď, když bude zima, učit se každý týden a pak až bude hezky, už budete mít volno.“ Pak jsem na to jakoby zapomněl a bylo náboženství každý týden po celý rok. Fungovalo to několik let, pak přišlo nové vedení a musel jsem předem nahlásit dny, kdy přijedu a dodržet je. Na rodiče dělali velký nátlak. Jeden tatínek mi vyprávěl, jak ho lákali do komunistické strany. Nechtěl tam jít, proto řekl, že je věřící, i když do kostela vůbec nechodil. Pak si řekl, že za svými slovy musí stát. Začal chodit do kostela a našel odvahu zpívat žalmy. Na jedovnické faře byla hospodyňka Anna. Měla skutečně zlaté srdce a mockrát jsem si také vzpomněl na její slova: „Najedl se blínu.“ Říkávala to pokaždé, když slyšela, že někdo nadává. Ona mi také dobře poradila, když bylo nebezpečí, že hrkání po obci bude bývat bez ohledu na bohoslužby, takže by pak ministranti nemohli chodit. Jako kaplan jsem nabídl ministrantům, že jim připravím hlemýžďe přesně tak, jak je pojídají ve Francii. Připravil jsem pro každého kluka 2 kousky. Jindra snědl jeden a nic neříkal. Hospodyňka se na něj podívala a řekla mu: „Mám za tebe sníst ten druhý?“ On odpověděl naprosto upřímně: „Kdybyste mohla, tak jo.“

Antonín Špaček byl kaplanem 1983-1987

Na tuto dobu vzpomíná v e-mailu z 15.11.2011 takto: Jedovnice u Macochy bylo moje první kaplanské místo po přijetí kněžského svěcení v roce 1983. Pobyl jsem tam dosti dlouho: celé čtyři roky. Dodnes na toto místo stále rád vzpomínám, a to je jistě také díky Otci Františkovi a hospodyňce Anně. S mnohými "bývalými" farníky dodnes udržuju kontakty, někteří mě byli už i zde ve Švýcarsku navštívit.

Je mnoho, co Otce Františka charakterizuje, ale myslím, že se to dá vystihnout větou: "Věrnost kněžskému povolání i v těžkých dobách komunismu a poctivé plnění všech farních povinností". Vytrvale se staral nejen o církevní budovy, ale především o lidi. Velkou péči věnoval nemocným, rodinám, i dětem a mládeži. Byl výborným vypravěčem, čehož využíval při vyučování náboženství, aby uklidnil "uličníky". Začal příběhem, přerušil ho, vyučoval náboženství, a když byli celou dobu zticha, na konci hodiny příběh dokončil.

I s kaplany (kterých bylo postupně víc než deset) musel mít velkou trpělivost - přesto nikdy nekřičel. Jako správný vychovatel uměl vyčkávat. Získanou moudrost a zkušenosti předával praktickým příkladem, víc než slovy.

Velkou pomocnicí nejen kněžím a celé faře a farnosti byla také "naše hospodyňka". Až do důchodu pracovala v místním JZD, a tak velmi dobře znala snad všechny rodiny a jejich potřeby a osudy. Mohla spolehlivě poradit: tam by bylo potřeba zajít, tam je takový problém apod.

Otec František. také rád cestoval, poznával nové věci, a co se zdálo dobré, to také u nás zaváděl. I kaplanům dával volnost, a když jsem někam jel, tak říkával: dívej se co tam, jak dělají, abychom se mohli přiučit. Uměl vymýšlet i různé "kulišárny". Po revoluci jsme také cestovali do rakouských Alp. Jednou jsme šli na větší výlet a pod posledním úsekem říká: tam se už trmácet nebudu, tady na vás počkám na lavičce. A když jsme se po asi 3-4 hodinách doškrábali k vrcholu, on za zábradlím u konečné lanovky už na nás čekal a mával svou bílou kšiltovkou...

Slečna také měla ráda kolem sebe nejen stále plno lidí, ale i domácí zvířátka (v tom jsem si s ní velmi dobře rozuměl jako rodák ze statku "Berghof v Beskydech"). Jednou v neděli večer jsem přijel z nějakého menšího výletu s mládeží, ve farní kuchyni jako obvykle plno kněží ze sousedství, tak jsem si přisedl a samozřejmě u nohou hospodyňky ležel pes Borek. Po chvíli se k němu naklonila a řekla: "pejsku, ty jsi ještě nepapal, víd?" A já jsem k tomu pěkně nahlas dodal: "A já taky ještě ne, a nikdo se mě neptá!" Samozřejmě se všichni dlouho smáli.

Nebo jednou v pátek už jsem musel jít do školy (náboženství se mohlo učit jen po skončení vyučování a většinou v pátek, aby děcka už byly unavené a ještě navíc otrávené, že ti "pobožní" tam musí zůstat, když ostatní už mají volno), ale borůvkové knedlíky ještě nebyly dovařené. Tož říkám hospodyňce, schovejte mi je na večer. A když jsem pak přišel domů a hledal je na kraji trouby, tak se slečna provinile podívala a na mou otázku: Kde jsou? Řekla: „Když ony pejskovi tak chutnaly!!!“

Jinak starost o rodiny, ministranty a mládež byly samozřejmostí - i když se o tom nesmělo mluvit (scházeli jsme se po rodinách na rodinná setkávání, dělaly se po malých skupinách i duchovní obnovy o víkendech na různých chalupách, chodilo se na výlety, ministrantské schůzky - tam všude posílal Otec Fr. většinou kaplany a nad vším držel ochrannou ruku. Žádné dobré pastorační aktivitě nebránil...

V roce 1985 bylo 1100 let od smrti sv. Metoděje, velká pouť na Velehradě, na ČSAD Blansko byl zákaz poskytovat autobusy. Tak jsme jeli s mládeží na výlet do Beskyd, kde samozřejmě byla také velká cyrilometodějská pouť na Radhošti - a na to jsme už autobus dostali přes senetářovské hasiče.

Tož to je několik málo osobních vzpomínek - jen takové střípky!

Josef Chyba byl kaplanem od roku 1987 do 1989

Na telefonickém rozhovoru jsme si domluvili termín - 28. listopad 2011. Otec Chyba působil v Jedovnicích pouhé dva roky a byl zde osloven především atmosférou, kterou Otec František s hospodyňkou na faře vytvářeli. Ta atmosféra se nedá slovy popsat.

Ze vzpomínek Otce Františka si pamatuje, že jeho začátky nebyly nikterak lehké. Když nastoupil do Jedovnic v roce 1947, měl pouze dva ministranty. Po založení místního zemědělského družstva musela slečna pracovat v rostlinné výrobě. Otec František i kaplani jí pomáhali při různých pracích na poli. Dopoledne pracovali v družstvu na řepě, odpoledne měli ve škole náboženství. Jeden z kaplanů si Otci stěžoval, že se nestačí připravit. On mu na to s jeho mírností odpověděl, ať je rád, že je to tak, že není třeba zavřít v kriminále.

P. Chyba říkal, že jako čerstvě vysvěcený mladý kněz měl pocit, že je zde „výprodej křesťanství za snížené ceny“. Otec František se totiž řídil heslem sv. Františka Saleského: „Dobré slovo hasí hněv jako voda oheň; доброта může zúrodnit každé prostředí. Více much se chytí na kapku medu než na sud octa.“ Byl tedy člověk mírný a vlídný. Jedou ze zásad, které používal, a které často používá i Otec Chyba, bylo to, že se snažil, aby byly osloveny všechny stavy ve farnosti – tj. mládež, děti, studenti, rodiče, staří, nemocní atd. Nechtěl, aby byla preferována jedna skupina farníků. K tomu se přidávala i slečna; její výrok: „Od každého něco – nadrobit“ je ve farním společenství stále aktuální.

Otec František se držel také další zásady: Tam kde není kostelík nebo kaple, přestávají lidé do kostela chodit. Ve všech obcích farnosti proto opravoval a modernizoval kaple a snažil se o výstavbu kaple v Rudici. Také o adventu se vždy sloužila v týdnu jedna mše navíc.

Na faře byl též prostor pro kněžské společenství. A tak se člověk často vracívá k tomu, jak to bylo na prvním místě, kde působil. Funguje to stejně jako v rodině: Jak by to ten můj tatínek dělal?

Otec František byl člověkem velmi moudrým. Když se mu něco nepovedlo, třeba v hodině náboženství, hledal chybu prvně u sebe. Další jeho mocnou zbraní bylo umění vyprávět příběhy. To, co nejvíc na něho, jako na novokněze zapůsobilo, byla atmosféra na faře, která se dá těžko vyjádřit slovy.

Václav Trmač, nynější farář, kaplan v letech 1989-1990

Otec František mi dal do kněžského působení radu: „Raději hřešit přehnanou mírností, než přehnanou přísností.“ Sám se tak choval, vyjadřuje to výstižně jeho způsob života a vysvětluje příčinu jeho oblíbenosti.

Kaplanovi radil, ale neporoučel. Jen v jedné věci jsem neuspěl – když jsem chtěl, aby se vigilie Vzkříšení slavila předpisově až po setmění.

Skvělé bylo nedělní večerní kněžské společenství. Každou neděli se kolem 18. hodiny sjeli kněží ze širokého okolí, aniž by se očekávalo, že se předem ohlásí. Někdy jich bylo víc, než 10. Každý dostal večeři a u stolu v kuchyni se probíraly všemožné kněžské starosti počínaje pastorační přes opravy až po osobní zdravotní problémy. Pro novokněze to byla dobrá škola, pro všechny zúčastněné příležitost opustit svou faru, kde většina byla jediným obyvatelem, a strávit pár hodin v opravdu rodinném společenství.

V kraji, kde se ze švestek nedělají jenom povidla, byla pastoračním prostředkem i slivovice a hlavně z ní vyrobená „bylinná“. Byla ze 40 různých bylin, polovina byla pěstována na farní zahradě, zbytek posháněný od známých dokonce i ze zahraničí. Jako dárek otevírala dveře i srdce dříve, než obdarovaný ochutnal.

Hospodyňka vytvářela „týlové zabezpečení“. Starala se o nasycení všech, kdo se na faře objevili, starala se o zahradu i hospodářství, takže při stavbě kostela v Senetářově i při všech opravách mohli být brigádníci obslouženi jídlem z vlastních farních zdrojů; nejen že se tím ušetřily peníze, kterých nebylo nikdy nazbyt, ale byl to i jedním z důvodů, proč brigádníci pomáhali rádi a bez velkého přemlouvání.

Každá sobota byla věnována pečení koláčů, které pak po obou nedělních mších „přitáhly“ na faru mnoho mladých, především ministrantů. Koláče se měnily podle ročního období, na rebarborové nebo mrkváče se muselo počkat, až budou čerstvé suroviny. V kuchyni se tak vytvářelo převážně klukovské společenství, i když děvčata nikdo nevyháněl. Když po odchodu hospodyňky do Domova sv. Alžběty na Žernůvce nebyly koláče, skončily sedánky po mši ve farní kuchyni, ale kamarádství zůstalo. Dodnes bývalí ministranti splácejí dřívější hodování ochotnou pomocí, když je třeba. A na Žernůvce se často někdo podívoval tomu, že devadesátiletou svobodnou stařenku navštěvují zástupy mladých lidí.

Z těch „neviditelných“ aktivit farní hospodyňky bych chtěl vyzdvihnout modlitby za farnost. Denně aspoň hodinu (obvykle napůl ráno a večer) klečela v kostele, i když bylo práce „nad hlavu“. Když bylo nejhůř, nadpracovávala modlení v noci. A bylo to ve farnosti poznat, i když informovaní si z ní dělali občas legraci, protože jí někdy při modlitbě v kostele seděla na klíně kočka nebo vedle ní seděl pes.

Pavel Koutník byl kaplanem pouze jedem rok (1991-1992) a v letech 1995 – 1999 působil ve farnosti jako farář

Na svoje působení vzpomíná v e-mailu z 6. listopadu 2011 takto: *Je to už přece jen dlouhá doba a pamatuji si spíš celkový dojem z otce Vavříčka a z hospodyňky, než konkrétní příběhy. Otec František byl moudrý, pokorný a měl úctu ke každému člověku. A tím dokázal odzbrojit i ty největší darebáky, jako byli třeba církevní tajemníci a estébáci. Ale také to byl základ jeho pastorace: laskavost, úcta k člověku a vědomí toho, že jsem jenom nástroj Božího milosrdenství.*

Důležitý byl pro něho člověk, ne ideologie, ani ta katolická. Neměl potřebu dělat ze sebe důležitého. A uměl se krásně smát.

Od hospodyňky si pamatuji jeden výrok: Člověk je buď spokojený všude, nebo nikde. To je taky velká moudrost, na kterou jsem si často vzpomněl. Radost, spokojenost, vděčnost - tohle všechno je nezávislé na okolních podmínkách, tohle se rodí hluboko v našem srdci a pak nám to nikdo nemůže vzít. Co říct o hospodynce - dokázala na faře v Jedovnicích vytvořit domov - nejen pro otce Vavříčka a jeho kaplany, ale především pro celé generace jedovnických farníků, především mladých, kteří přicházeli na faru v hojném počtu. Sedávalo se v kuchyni kolem stolu, na stole čaj a buchtu od hospodyňky, a probíralo se všechno možné - taková škola života. A myslím, že mnoho farníků zde probíralo své životní trampoty častěji s hospodyňkou než s farářem.

Poslední kaplan, za jehož působení Otec Vavříček zemřel, byl Petr Havlát (1992-1995)

Ten mi napsal v e-mailu 18. listopadu 2011 toto: P. František Vavříček byl dobrým a poctivým knězem. Nepostrádal mladého ducha, což dosvědčuje interiér kostela sv. Petra a Pavla v Jedovnicích a výstavba kostela v Senetářově. Měl výborně vypracovaný plán pastorační. K jeho kněžství neodmyslitelně patřila dobrota a milosrdenství. Fara byla místem přijetí a setkávání kněží, kde se hovořilo o mnoha věcech. Kaplani se sem vždy rádi vraceli.

Slečna Anna Pospíšilová – byla nezbytnou součástí farního společenství. Díky ní se fara stala místem, kam lidé rádi chodili. Po každé nedělní mši svaté byly na faře připravené koláče pro ministranty a vůbec všechny, kdo po bohoslužbě přišli na faru. Byla to moudrá žena, která dovedla poradit i povzbudit.

Stejně jako u otce Františka, tak také u slečny, všichni lidé prožívali bezpodmínečné přijetí. V tom bych především spatřoval sílu a krásu působení otce Františka i slečny Anny ve farnosti – poctivý duchovní život a přijetí všech, kdo na faru přicházeli, ať už děti, mládež či dospělých.

SVĚDECTVÍ KNĚŽÍ, KTERÍ Z FARNOSTI V LETECH 1947-2011 VYŠLI

Z magisterské diplomové práce Mgr. Zdeňky Svobodové

Josef Zouhar (nar. 1943) – viz svědectví kaplanů

Karel Doležel SDB

Narodil se v roce 1949 a kněžské svěcení přijal 27.6.1982, tehdy ještě v hluboké totalitě. Na Otce Františka vzpomíná takto (srov. Dopis z 4.12.2011 uložený v archivu pisatelky): Otec František byl nejen agilní v architektuře a umění, ale i v nových formách pastorace. Po 2. vatikánském koncilu, tak kolem roku 1975, začaly nové mše pro děti. Konávaly se jak v kaplích, tak ve farním kostele v Jedovnicích. Při nich používal Otec František také dětské písně s ukazováním (např. píseň Kdo stvořil mrkající hvězdy atd.). Na jeho věk, bylo mu přes šedesát, to bylo obdivuhodné. Při těchto mších svatých připravoval také děti k prvnímu svatému přijímání. Kdo chodil jeden rok na tuto přípravu, mohl jít k 1. svatému přijímání. A to i ti, kteří nebyli přihlášení do náboženství. Tím chtěl získat větší záběr dětí pro bližší kontakt s Bohem.

Na faře se také objevovaly skupiny mládeže pod různými hlavičkami. Ať to byly návštěvy mládeže se známými kněžími (P. Aleš Opatrný), nebo mládež, která pracovala na kostele a přitom měla na faře společenství. Několik let po sobě tam jezdila skupina kolem Ládi Šebesty až z Třeběchovic pod Orebem. Na faře pro to měli velké pochopení.

Při vyučování náboženství měl Otec František poutavé přednášky. Pozornost žáků získával tím, že na konci hodiny vždy vyprávěl nějaký příběh. Byly to příběhy ze známé vícedílné knihy o Káji Maříkovi, ale i jiné napínavé příběhy, které někde přečetl, či slyšel. Časem se vypracoval na výborného vypravěče, příběhy dokázal dobře zahrát a učinil je velmi poutavými. Byl to například příběh o levhartovi, francouzském vojákově v Africe a jeho matce, která se za něho modlila. Rovněž biblické příběhy ze starého zákona dovedl vyprávět velmi poutavě, vždy s poučením pro život. Jakmile se objevila nějaká novinka pro vyučování či pastorační práci, hned ji zaváděl. Kaplanům dokázal naslouchat, dával jim volnou ruku a oni vnášeli do farnosti nové proudy. Bylo to například v případě P. Peňáze, který v roce 1979 navrhl, aby tzv. půlnoční mše na vigilií narození Páně nebyla v obvyklých 22.00 hod., ale už v 17.00 hod. To totiž mohou přijít i rodiče s dětmi, kteří by jinak na dvacátou druhou hodinu nepřišli. A navíc na 17.00 hod. bylo tenkrát i autobusové spojení tam i zpět. Opravdu, kostel byl přeplněný. Rodiny začínaly Štědrý večer mší svatou a pak se teprve věnovaly večeři, stromku a dárkům. To bylo tehdy velmi přínosné.

Od roku 1978 se začaly prázdninové akce s ministranty a mládeží. Vedl je P. Doležel SDB, tehdy jako bohoslovec a spolupracovník salesiánů. Jezdilo se na Slovensko do Tater, do severních Čech i jinde. Ministranti se setkali s kluky z jiných farností, protože akce bývaly dohromady vždy s jiným bohoslovcem. O všem Otec František i slečna věděli a podporovali to. Po vysvěcení Karla Doležela na kněze pokračovali v práci se skupinami mládeže ve farnosti starší kluci. Setkávali se s kluky a děvčaty jiných farností a podporovali se ve víře. Jelikož to bylo v době totality, dělo se vše tajně, opatrně a nějak se to maskovalo.

Pravou rukou Otce Františka byla slečna Anna Pospíšilová. Ministranti rádi chodívali na faru, ona pro ně měla vždy vlídné slovo a dokázala jim naslouchat. Na faře se shromažďovali kluci a děvčata jen z Jedovnic. Z dalších obcí farnosti to nebylo zvykem. Když tam přijela mládež odjinud a ubytovala se na faře, slečna se o ně starala, vařila pro ně a naslouchala jim. Měla je ráda. Otec František ji obdivoval, jak to všechno dokázala zvládnout.

Na faře byly tradiční vždy v neděli po 1. svatém přijímání snídaně pro děti, které šly poprvé k svatému přijímání. Dostávaly od slečny upečené koláče a čaj. To vydrželo až do roku 2004, dokud pobývala na faře. Na jaře 2005 již byla v domově důchodců na Žernůvce. I tam za ní mládež jezdila. Dokonce dechová hudba Bivojanka ji tam několikrát navštívila a zahrála jí i všem obyvatelům domova. Naposledy to bylo v roce 2011, kdy oslavila svoje devadesáté narozeniny.

Její činnost s dětmi a mládeží byla přínosem v tom, že se vyznala v rytmu doby. Měla přehled o tom, co se děje v církvi a ve státě a znala současné problémy. Otec František o ní říkával, že měla „katolický nos“. Oba dva byli skutečně přínosem pro farnost. Jistě jim Pán jejich obětavost odplatí.

Pavel Svoboda

P. Pavel Svoboda se narodil v květnu roku 1974. Vystudoval Elektrotechnickou fakultu VUT v Brně a po pěti letech byl promován na inženýra. Kněžské svěcení přijal v červnu 2005. Vzpomíná na jeden zážitek z dětství, který také asi silně ovlivnil jeho rozhodnutí stát se knězem. Dávali tenkrát v televizi Vinnetoua. V té době ještě nebylo běžné pustit si oblíbený film na videu, jak je tomu dnes. A tak jako každý kluk i on se na ten film opravdu těšil. Jenže najednou tu bylo půl šesté a potřeba jít ministrovat. Ten den byl z ministrantů jediný, kdo přišel na mši svatou. Pan farář (otec František Vavříček) byl slabou účastí ministrantů překvapen a ptal se, kde všichni jsou. Dověděl se, že se asi všichni dívají na televizi. Po mši svaté vzal pan farář Pavla Svobodu na faru. K jeho velikému překvapení vytáhl ze šuplíku dva díly úplně nového knižního vydání Vinnetoua a s laskavým úsměvem mu je daroval. Byla to tenkrát hotová vzácnost. Pan farář měl milující srdce.

SVĚDECTVÍ FARNÍKŮ

Z magisterské diplomové práce Mgr. Zdeňky Svobodové

František Zouhar

10. listopadu 2011 mi na moji žádost napsal: *Jsem - dá se říci - pamětník, který je spjatý s naší jedovnickou farností. Když k nám přišel mladý pan farář Vaříček, bylo to po válce, kdy vystřídal pana faráře Vodáka za asistence pana kaplana Josefa Zouhara, rodáka ze Senetářova. A já tehdy byl zaníceným ministrantem, který ho doslova hlta a ve všem mu fandil. Netrvalo to dlouho a přišla za ním na faru slečna Pospíšilová i se svojí maminkou, moc hodnou paní, která nám ministrantům byla babičkou. Všichni jsme si vážili, neboť nám ve všem přála (koláče, ovoce a podobně). Jistě se dá říci, že to byl správný krok brněnského biskupství, že k nám přeložil otce Vavříčka z farnosti Krásné (okres Žďár nad Sázavou)!*

Další roky potvrdily, že se život křesťanů se zkvalitnil, a začalo chodit daleko více lidí na bohoslužby. Trojice na faře začala činit divy, kterých si převážná část farníků i spoluobčanů nesmírně vážila a také dle potřeby přiložila ruce k dílu! (Akce „Z“ pořádané MNV nikdy neměly takovou účast jako farní akce pana faráře!)

Malá vzpomínka na začátek služby otce Vavříčka. Když k nám přišel, bylo to v létě na svátek sv. Antonína, který oslavovali v sousední obci Rudice, a pan farář tam jel sloužit mši svatou do kapličky. Vezl nás tam jeden takzvaný „sedláček“ s jedním vyzáblým koněm, který nás nemohl do kopce na Převážce utáhnout a my museli zatlačit! Pan farář ve svátečním ornátu a my dva ministranti v rochetách, zkrátka pěkný pohled na nás! Ale pana faráře to nijak nerozhodilo. Vše dopadlo dobře a vydařilo se, i ta „mlíčná“ polévka u Klímů, kde jsme byli na obědě, nám všem moc chutnala!!

Alois Šebela

V e-mailu z 15.11.2011 píše, že u otce Františka byla velmi vřelá otevřenost pro každého, kdo za ním přišel. S tím souviselo i to, že byla otevřená pro všechny i jedovnická fara, což nebývalo všude tak samozřejmé. To mělo jistě velký vliv na formaci lidí ve farnosti a možná i mimo ni. Vřelé přijetí našel každý také u slečny. Ta dovedla promluvit úplně s každým, ať to bylo dítě nebo mládež nebo starý člověk. Každý se na faře vždycky cítil tak nějak doma. Sám pisatel je rodákem ze Senetářova, ale už jako malý kluk chodíval na faru se svým starším bratrem, který tam cvičíval v neděli po mši svaté hru na harmonium. Protože se před ranní mší nesnídalo, měla slečna vždycky něco dobrého na zub. K obdivu u ní byla mimo jiné i její odevzdanost

do vůle Boží, přestože si taky užili hodně trpkých chvil. Říkávala: „Pán Bůh ví, proč to tak je a On už to nějak zařídí“.

Když byl p. Šebela starší, chodíval na různou výpomoc na faru, na farní zahradu nebo do kostela. Také tam zažíval pohodovou atmosféru. To bylo určitě zásluhou těch dvou.

Občas při některých návštěvách se probíraly duchovnější otázky. To zase bylo možno obdivovat na otci Františkovi jeho vhléd i do problémových oblastí života - ať to byla úcta k nenarozeným dětem, problém eutanázie, celibát kněží nebo jiné otázky.

Další pozoruhodnou věcí byla jeho „výchova“ kaplanů. Bylo to takové pravé otcovské chování. Jeden bývalý kaplan kdysi vyprávěl, že měli spolu s otcem Františkem nějaký spor. Když o tom otec František přemýšlel, usoudil, že ten kaplan má pravdu a přišel se mu nakonec omluvit. „Mně, takovému cucákovi,“ řekl tehdy ten kaplan. A to na něho velmi zapůsobilo.

Josef Formánek

15. listopadu 2011 mi poskytl Josef Formánek několik vzpomínek z doby téměř před padesáti lety: *Jako ministranti jsme měli pravidelně na faře každý měsíc ministrantské schůzky spojené s výplatou. Slečna napekla buchty a uvařila čaj s karotelou (hustý, jako by špatně cezený sirup, jehož základem byla mrkev, chutnal výborně), zatopilo se v kachlových kamnech v kanceláři a mohlo se začít. Otec František s námi probíral ministrantské věci, zahráli jsme si hry a nakonec nás vždy dokázal zaujmout svým vyprávěním či četbou na pokračování nějaké dobrodružné knihy, kterou jako bravurní němčinář plynně překládal. Kromě víry v Boha nás vedl k pravdomluvnosti, poctivosti a čestnému jednání. Nesnášel lži, výmluvy a neplnění slibů. Když ministrant slíbil, že přijde ministrovat na pohřeb, a nepřišel s tím, že na to např. zapomněl, tak to jej vždy velmi zamrzelo a s dotyčným si promluvil.*

Pravidelně každé letní prázdniny nás vždy několik naložil do své oktávie BK 06-20 a jelo se někam na výlet. Nejčastěji na Vysočinu. Koupil nám oběd, stavili jsme se na zmrzlině a ještě si každý nesl z výletu výslužku v podobě sáčku sladkostí.

Málo se to ví a sám to znám z vyprávění své matky, že otec František chodil se slečnou pracovat do JZD. Jelikož pocházel stejně jako slečna z Vysočiny, práce se nebál a snažil se tak pomoci slečně plnit „jednotky“, aby měla více času na výzdobu kostela, údržbu hrobů a farní hospodářství, v té době zahrnující velkou zahradu, v chlévě 2 kozy, 2 prasata, králíky, slepice, hejno husí a především krůt. A také psa Borka. Několikrát jsem zažil, jak otec František chodí v trenýrkách po zahradě a sbírá léčivé byliny. I v tomto oboru měl výborné znalosti (snad od roubaninského faráře). Míchal čaje a bez „Farské bylinné“, kterou slečna vyráběla, se neobešla žádná brigáda na kostele či oslava na faře. Bylo zajímavé, jak se otec František

dokázal při všech činnostech obklopit těmi správnými spolupracovníky. Tím nemyslím farníky. Nás měl každého přečteného a věděl, čím mu kdo může pomoci. K zamyšlení byl způsob, jakým se pro potřeby úprav kostelů či kaplí dokázal vždy obklopit lidmi, kteří nebortili jeho úsilí a táhli s ním za jeden provaz. Jak dokázal rozpoznat talent umělců či výtvarníků, kteří v té době začínali kariéru a oni si díky Jedovnicím získali jméno.

Ke slečně alespoň také jednu vzpomínku. Do éry komunistického režimu, který si vytkl za cíl zlikvidovat křesťanství, patří perlička se žňovou hlídkou. Ta dohlížela na to, aby nedošlo ke vznícení či zapálení úrody. Slečna, která se celý život každý den modlila růženec, se šla jednou pozdě večer do kostela pomodlit. Další den zvonila na faru hlídka. Ptali se jí, co dělala v noci tak dlouho v kostele. Odpověděla jim: „Modlila se za vás, a protože vy se nemodlíte, trvá modlitba tak dlouho“. Křičeli na ni, vyzvídali, ale jelikož odpovídala stále to samé, s nepořízenou odešli.

Vlasta Šíblová

7. prosince 2011 mi poslala e-mailem paní Vlasta Šíblová následující vzpomínky: *Jako dítě jsem chodila na faru často a velmi ráda. Bylo tam mnoho lásky, pohody a pokoje, prostě jako v nebi. Při vstupu do kuchyně na mé pozdravení zněla odpověď „pěkně vítám“ od otce Vavříčka sedícího na svém oblíbeném místě – lavici u okna, (na klíně hladil kočku a pod nohama se choulila černá kolie), „posad se a nabídni si“. Na stole bylo stále něco připravené. Když ne koláče, tak nějaké sušenky. “*

Chodila jsem tam s kamarádkou každou sobotu ráno, sepsaly jsme si seznam na nákup a vydaly se do městečka nakoupit běžné potraviny, někdy to byly i 4 těžké tašky.

Po nákupu jsme se s hospodyňkou odebraly do kostela postarat se o květinovou výzdobu. Květiny sama pěstovala na zahradě a výzdobu kostela sama vytvářela, my spíše nesly kbelíky s květinami, umyly vázy a po výzdobě uklidily nadělaný nepořádek. Zabralo to skoro celé dopoledne.

Za odměnu nás s kamarádkou brávali do svého rodného kraje (Telecí, Krásné, Polička atd.). Každý rok tam jezdila slečna před Dušičkami „na hroby“.

Po obědě „slečna“ zadělala na buchty ze 2 kg těsta. V neděli a každý den po mši se tam sešla tlupa ministrantů, kteří se o upečenou dobrotu rychle „postarali“. Hospodyňka měla z jejich apetitu velkou radost.

Na první svaté přijímání se pekly koláče až z 20 kg těsta, zadělávalo se ve 4 hodiny ráno. Ministranti soutěžili, kdo jich nejvíc sní.

Když potřebovala s něčím pomoci, např. s hrabáním listů kolem kostela nebo udělat někde pořádek, žádný ministrant neřekl, že nepůjde. Při velké brigádě u

kostela se na pokyn hospodyňky nachystala svačina a silný čaj, který všem velice chutnal – byl bylinkový, oslazený a dochucený slivovicí. Užila se při tom spousta legrace, na kterou všichni rádi vzpomínají.

Slečna dělávala moc dobré kořalky – ořechovku, višňovku, jeřabinku a nejlepší bylinnou, která neměla a nemá nikde konkurenci. Pan farář Vavříček po vzoru roubaninského faráře pěstoval bylinky na zahradě, sušil je v kanceláři a na půdě, namíchal z nich dobré čaje a když někdo přišel na návštěvu, (nebylo jich málo) dostal pytlíček dobrého bylinkového čaje.

Při oslavě narozenin pana faráře nebo hospodyňky se sjeli bývalí kaplani a fara hřměla písněmi, vtipy od pátera Ladě Dvořáka ze Ptení. Bylo tam prostě veselo a všichni se rádi vraceli. Otec Vavříček zpíval dětem „Kdybych já měl hodně peněz, kdybych já byl bohatý...“

Hospodyňka měla na starosti i celé farské hospodářství, chovala prasata, krůty (říkala jim ťopky), slepice, kozy. Chodívala s kozou i ke kozlovi. Když už neměla prasata a kozu, začala chovat králíky – všechno zvládala. Ve 4 hodiny ráno chodila otvírat dveře vlačstovkám do chléva. Každý den, jakmile vyšetřila volnou chvíli, chodila se do kostela modlit za farníky. Každý si na faru mohl přijít pro radu a pochopení.

Libor Vaněk

24. listopadu mi napsal do e-mailu: Můj náboženský život do 10 let mého věku se odehrával pouze v náboženství a v kostele, kde jsem začal brzy ministrovat.

To se zásadně změnilo po příchodu nového kaplana otce Jiřího Mikuláška v roce 1973. Začal tvořit společenství, které přesahovalo zdi školy a kostela. Byl schopen propojit prožívání víry s obyčejným životem, promítat zásady křesťanství nenásilně do každodenního života. Tímto svým přístupem si nepochybně získal důvěru a respekt i mnoha nevěřících lidí.

Pro nás mladé to znamenalo možnost setkávání se navzájem, setkávání se zajímavými lidmi na mnoha výletech, které jsme společně podnikali.

Jak při prožívání „obyčejných věcí“, tak ale v té době pro nás neobyčejných výletů a setkání, byl vždy důležitý duchovní přesah, který jsme v té době příliš intenzivně nevnímali, ale zajisté byl důležitý pro další období v životě.

Otec Jan Peňáz na toto období navázal a úspěšně pokračoval v práci s mladými a zanechal v mnoha lidech také nesmazatelnou stopu.

Přesto se musím vrátit k otci Jiřímu, který pro mě znamenal přelom, přinesl jiný pohled na náboženský život, na vnímání společenství a prožívání duchovních událostí.

Vzpomínám si na důležitý okamžik z pozdějšího období, kdy otec Jiří již působil v Blansku. Když jsem za ním přišel před nástupem na základní vojenskou

službu, udělal si na mě čas, dal mi rady do tohoto nelehkého období a myslím, že i toto mi pomohlo přežít důstojným způsobem a v době služby v Praze se i tam zapojit do společenství podobně smýšlejících lidí.

Petr Haresta

8. listopadu 2011 mi svoje vzpomínky vylíčil v e-mailové zprávě pan Petr Haresta takto: *Jako kluk a ministrant z Ostrova u Macochy vzpomínám na mnohé u nás začínající kněze, kteří „kaplanovali“ za P. Vavříčka. Dokonce si ještě pamatuji dobu, kdy správcem naší farnosti byl P. František Stehlík z Lipovce. Pan farář ještě nosil biretus, kněžskou hranatou čepici a byl pro nás mladé opravdovým důstojným až velebným pánem. Dávno tomu.*

V 80. letech přešla naše farnost pod Jedovnice a zafoukal nový, svěží vítr. Ministrantoval jsem u oltáře Sv. Marie Magdalény skoro do vojny. Přišli kaplani, kteří své kněžství navenek ~~de-oděvu~~ již prozrazovali pouhým korálkem. O to více nás mladé oslovili a nadchli. Krásné chvíle jsme zažili nejen u oltáře s dnešním generálním vikářem Brněnské diecéze Mons. Jiřím Mikuláškem. A potom s dnes křtinským farářem, Mons. Janem Peňázem. Některá fakta si již nevybavuji přesně, ale kytaru při mši v kostele jsem s jistotou slyšel poprvé za P. Mikuláška. Automobil jsme doma nikdy neměli a první stovky metrů jsem najezdil na louce u Ruprechtova s P. Peňázem. Pak tajné setkání křesťanské mládeže na Slovensku mezi Čadcou a Turzovkou... A aby kněz honil na velikonoční pondělí děvčata kolem kostela s mrskáčkou...?

Starší generace byla trochu v rozpacích. Soudruzi neměli radost z rostoucího počtu mladých v kostele, ale museli to přijmout. Ne, to nebyl sen, to byli noví kaplani! Zaseli dobře a hluboko. Bohu díky! Zásluhou těchto mladých kaplanů jsem osobnost faráře Fr.Vavříčka a dalších velebných pánů pochopil mnohem lépe.

Zbyněk Vančura

29.11.2011 napsal: *Otec František - hluboce v paměti mám vryto několik zážitků. Nejstarší se týká období, kdy jsem chodil asi tak ve třetí třídě do náboženství. Otec František byl úžasný vypravěč a tehdy nám líčil příběh divokého koně Furryho. Při vyprávění, které bylo napínavé a plynulé, se občas koukal do knížky a my mu jednou řekli, že to je hrozně jednoduché, jenom předčítat text. Tak on nám knihu půjčil, abychom si příběh dočetli sami. No, nepřečetli jsme nic - knížka byla v němčině. Coby středoškolák jsem jednou "zazářil" v češtině slohovkou na téma Jak milovat své nepřátele - učitelce jsem pak až po létech přiznal, že jsem v podstatě převyprávěl kázání otce Františka. První "neklasické" liturgické písničky nás učil otec František. V neděli při mši vytáhnul Magnificat a bez jakéhokoliv doprovodu jsme zpívali Slunce, ať svítí nebo Můžeš mít radost. On byl vůbec*

vynikající zpěvák - měl čistý a zvučný hlas, takže dokázal "utáhnout" celý jedovnický kostel. Jeden z mála kněží, co na Bílou sobotu zpívali Světlo Kristovo! Podporoval naše pubertální kytarové produkce, ač nám mnohé babičky vyhrožovaly, že to s kytarami vypadá v kostele jako v lese. Občas jsem vypomáhal na faře se stavebními pracemi. Otec František nikdy nezapomněl na odměnu, byť malou - vždycky mě pak navštívil doma a něco mi přinesl. Otce Františka jsem opravdu miloval a vzpomínky na něj mi dodnes pomáhají - jeho široké a chápavé srdce, jeho intuice pro nové perspektivní věci, jeho široký rozhled a vzdělanost, jeho štědrost, moudrost.

Slečna byla vynikající kuchařka a umělkyně v naslouchání druhým. Ona se opravdu uměla radovat s radujícími a trpět s trpícími. Kdykoliv jsem došel na faru, byla ochotna naslouchat mým zážitkům a dokázala poradit. Vzpomínám si taky, jak jsme coby dvacetiletí se slečnou "pilovali" program velikonočního mrskání s partou odrostlých ministrantů. Slečna nás vyslechla, pochválila a povzbudila, když jsme si nebyli jisti. Jednou, když slavila narozeniny, v době, kdy už na tom zdravotně byla špatně, se nechala převézt do senetářovského kostela, aby si vyslechla tamní dětskou scholu a udělala tím radost zpěvákům.

Josef Matuška

25. listopadu 2011 mi poslal e-mailem Josef Matuška novinový článek Pavla Bajera, který vyšel asi v roce 2000. Není známo, ve kterých novinách byl článek „Duchovní matka farnosti“ uveřejněn. Je zajímavý tím, že v něm slečna Anna Pospíšilová poskytla rozhovor o svém životě na jedovnické faře. Cituji: Popovídat si a svěřit se s tím, kde bota života tlačí, chodí hodně mladých lidí za Annou Pospíšilovou, farní hospodyní v Jedovnicích nedaleko Brna, kde žije už přes padesát let. "Já je mám ráda a oni to vědí, proto se svěřují. Spíše přicházejí pro radu kluci, ale děvčata také," říká hospodyně, která do povídání o svém životě často přidává upřímný smích. "Hospodyňka má tak živou víru, že se s tím málokdy setkáte. Jako se říká, že farnost má v podobě kněze duchovního otce, tak v Jedovnicích máme i duchovní matku. Mladí dostávají všestranné rady," říká na adresu Anny Pospíšilové maminka současného jedovnického faráře Václava Trmače. Nezažívala jsem pocit, že něco opouštím. Snem dnes devětasemdesátileté ženy bylo stát se řeholnicí. V jimramovském klášteře školských sester Notre Dame pobývala během zimy v letech před druhou světovou válkou. "Jenomže mi v sedmnácti letech umřel tatínek a maminka byla také nemocná. Nešlo maminku nechat a jít se modlit. Sestra představená mi tehdy řekla: ‚Vím, že to myslíte dobře, ale jste příliš samostatná a my vyžadujeme poslušnost, a to by vám asi nevyhovovalo. Vždyt můžete jít někam na faru a maminku si vzít s sebou. Tam můžete být Pánu Bohu platná třeba ještě víc.‘ Neměla jsem povolání k rodinnému životu, nelákalo mě to,

až jsem se za to styděla. To by byl chudák mužský," líčí se smíchem rodačka z Telecího u Poličky. A tak se stalo, že odešla v roce 1947 do Jedovnic za páterem Vavříčkem, s nímž se znala z doby, kdy v Telecím administroval. Když přišla jako mladá dívka na malé městečko vést domácnost knězi, dívali se na ni někteří místní podezřívavě, vyslechla si i množství nárážek. Přejít do nového prostředí však označuje za nenáročný. "Řekla jsem Bohu: 'Zaříd' můj život, jak chceš, ale ať se Ti mohu motat pod nohama.' Jen jsem měla strach, abych něco neudělala špatně. Nezažívala jsem pocit, že něco opouštím," tvrdí A. Pospíšilová. S kněžími vždy vycházela dobře. V padesátých letech musel pan farář často kvůli vyšetřování různých událostí na místní národní výbor, do Blanska i do Brna. Když nastala taková situace, kaplan se šel do kostela modlit a hospodyně s maminkou na faře odříkávaly růženec a čekaly, až se farář vrátí. Do éry komunistického režimu, který si vytkl za cíl zlikvidovat křesťanství, patří perlička se žňovou hlídkou. Ta dohlížela na to, aby nedošlo ke vznícení či zapálení úrody. "Jednou pozdě večer jsem šla do kostela. Další den zvonila na faru hlídka. Ptali se mě, co jsem dělala o půl jedenácté večer v kostele. Odpověděla jsem: 'Modlila se za vás, a protože vy se nemodlíte, trvá modlitba tak dlouho.' Půl hodiny na mě křičeli a já pořád odpovídala totéž," směje se při vyprávění dávného zážitku. "Pana faráře Vavříčka, který zemřel před pěti lety, jsem si velmi vážila. Na konci života i po mozkové příhodě byl pořád šťastný, usmíval se. Kaplani zase měli moc rádi mou maminku, která tu se mnou prožila jedenatřicet let," vzpomíná. Na faře prý nikdy nezažili ponorkovou nemoc. Maminka jí kladla na srdce, aby se nehádala. Ve zlosti totiž nikdo nic rozumného neřekl. "Přijala jsem to za své. Když vás jednání druhého člověka napění, je dobré zmlknout, nechat to odležet a vrátit se k tomu až v klidu," svěruje se hospodyně, kterou ovlivnil i postoj maminky k obtížné práci: "Nesmíš si říkat 'To musím udělat?', ale 'To smím udělat.' To už má jiný zvuk," radila. Návštěva je vždy přednější. Dříve ustávala každý den i ve čtyři hodiny, dnes o půl šesté. V minulosti bylo na faře hospodářství, o které se musela starat. Hlavně v létě zabírala plno času práce na farní zahradě. "Na jedné straně skončíte s okopáváním a na druhé straně můžete znovu začít. Na hřbitově jsme zase opatrovali kněžské hroby," říká A. Pospíšilová. Každý den nese něco jiného. "Musíte dělat, co je potřeba. Přijde někdo, tak se mu musíte věnovat. Pokud si potřebuje postěžovat, snažím se ho vyslechnout, nepřerušovat a milým slovem potěšit. Stává se, že si řeknu: Dnes budu dělat to či ono, a přijde návštěva. Nikdy mi to nevadilo. Když někdo přijde, je mi přednější." I za totality jezdilo mnoho lidí na jedovnickou faru. V současnosti po nedělní mši obsadí farní kuchyni omladina, pro kterou se napečou koláče. "Dokud se drží fary mladí lidé, je to dobré. Chodí třeba i vnuci prvních ministrantů a celé rodiny. Fara je pořád živá," poznamenává A. Pospíšilová, která s představou, že místo farní hospodyně je pouze v kuchyni, zásadně nesouhlasí. Vaření pokládá za méně

důležité. Práce bylo vždycky dost, proto se na stravování nekladal velký důraz. Za nejčastější pokrm, který vařila, označuje obyčejné brambory na cibulce a mléko. Teď už hospodyně vzhledem k vysokému věku nohy tolik neslouží, a tak s přípravou jídla pomohou mladší. Podle slov A. Pospíšilové by ženě, která se chce stát farní hospodyní, mělo záležet na tom, zda lidé znají Boha a žijí dobrý život. "Apoštolát a láska spolu souvisejí. Pokud by chtěla sloužit jen knězi a nerozšířila zájem na celou farnost, to by jí k radosti nestačilo," domnívá se. Hospodyně leží na srdci i budoucí život jedovnických ministrantů. Zažívá velkou radost, když si vyberou dobré děvče, založí fungující rodinu. Na osobním příběhu svého života by Anna Pospíšilová nic nezměnila. Sama říká, že nemá špatnou vzpomínku. I když byla nějaká obtíž, námaha, strach za totalitu, vše bylo k dobrému. "Připadá mi, že i když budu děkovat do konce života, že stejně dost nepoděkuji."

Z POSLEDNÍ VŮLE OTCE FRANTIŠKA

Svou duši svěřuji do rukou milosrdného Boha,
jehož dobrotu jsem v životě zakusil a
od něhož doufám v odpuštění všech svých
hříchů a chyb.

Svým farníkům děkuji za důvěru ke mně a
za věrnou pomoc při všech pracích.

Stejně tak vděčím svým spolubratřím
kaplanům za věrnou spolupráci.

Všechny prosím: předejte víru a život podle ní
svým dětem.

Žehnám všem a prosím za odpuštění, komu
jsem svým jednáním ublížil.

Modlete se za klid svého dlouholetého faráře,
který vás všechny ve svém srdci miloval a
za vás se denně modlil.

Publikaci vydala Římskokatolická farnost Jedovnice v říjnu 2013

Sestavil Václav Trmač, farář

Díky všem, kteří ke vzniku této skromné brožurky jakkoli přispěli.

1913

1963

2013

